

KOŘENOVNÍK

SOUPIS ELDARSKÝCH ETYMOLOGICKÝCH KOŘENŮ

ZATÍM DEFINITIVNÍ VERZE – únor 2009

Kořenovnik je nyní téměř hotov, obsahuje vše, co jsem do něj chtěl napsat. Odráží způsob zápisu a úpravy kořenů, jak jsem je podle svého současného poznání zamýšlel. Objeví-li se nové informace, budou do textu zahrnuty; jinak budou další změny spíše formálního než

obsahového charakteru a budou prováděny zároveň se závěrečnými úpravami slovníku, až přijde čas. Nakonec bude Kořenovnik opatřen vysvětlivkami a typograficky upraven, což je dosud zanedbáno.

Q.

A

- AB** [WJ, PE17, Et] ᳚ BA záporný kořen používaný k vyjádření vůle, tj. odmítnutí či zákazu, nikoli k popření faktů: *avá, áva, ava-* (*ava-quetima*), *Avari* ᳚ AL², UG¹, UM¹
- AD**¹ [PE17, VT49] „u, vedle, mimo“: *ar, ara* ᳚ Jiné zdroje mají AS² a AR³, patrně se má jednat o tentýž slovotvorný základ.
- AD**² [Et] „vchod, brána“: *ando, andon* ᳚ PHEN ᳚ PE17 odvozuje tato slova od AN¹.
- AJ**¹ [PE17, QL] „uctívat, vážít si“: *airë, airëa, aiya* ᳚ AJAN × KHU ᳚ Jiné zdroje odvozují od GAJ¹, GAJAS¹.
- AJ**² [Et, PE17]: *ailin* „jezero“ ᳚ AJAR ᳚ LIN², LON²
- AJAK** [Et] „ostrý, špičatý“: *aica, aico, aiqua, aiquairë, aiquassë* ᳚ NAS
- AJAR** [Et, PE17] ᳚ AJ² „moře“: *airë, Alatairë, ëar* ᳚ Jiné prameny odvozují stejné výrazy pro „moře“ od kořene GAJAR.
- AJAN** [PE17, WJ] ᳚ AJ¹ „uctívat“, [Et] ᳚ JAN² „posvátný“: *aina, ainas, Aini, ainima, Ainu, áyan* ᳚ GAJAS¹ ᳚ Založeno na jméně *Ainu*, převzatém z valarštiny.
- AK**¹ [Et] „úzký, sevřený“: *arca, axa* ᳚ NAKH × LAD¹, PAL
- AK**² [PE17] * „vrátit, oplátit (nepřátelskou akcí)“: *T.* ᳚ AT² & OK
- AKAL** « AKLA-R [Et] ᳚ KAL: *alca* „paprsek světla“
- AKALAR** « AKLA-R [Et] ᳚ AKAL ᳚ KALAR: *alcar, alcarë, alcarin, alcarinqua*
- AKAS** [PE17] „hřeben, krk, vaz“: *acas, axë* ᳚ LAG²
- AL**¹ [PE17] „dobrý, požehnaný, zdravý, šťastný“: *alima, alla, almë, alya* ᳚ MAN¹ × OK ᳚ Na AL¹ byl patrně přepsán kořen GAL¹ ve svém druhém významu.
- AL**² [VT42, PE17] ᳚ LA záporný kořen: *ala-* (*ala-saila*) ᳚ AB, UG¹, UM¹ ᳚ V určité fázi Tolkien tento kořen kvůli shodě s AL¹ zamíтал.
- ALAB** [PE17] „jilm“: *alalvëa, alvë* ᳚ LALAM
- ALAK** [Et] ᳚ LAK¹ „spěch“: *alaco, alarca, alqua* ᳚ GOR, RIP¹
- ALAT** [Et] „velký, rozlehlý“: *alat-* (*Alatairë*), *alta* ᳚ BELEK, DAJ², KHAW¹ × TIT
- ALU** [QL] „čistit“: *alu, allu-, allumë, alluva* ᳚ POJ, SOW
- AM**¹ [Et, QL] „matka“: *amil, ammë* ᳚ EM², MAM × AT¹
- AM**² [Et, QL] „nahore, nahoru“, [PE17] „stoupat“; komparativní kořen, „vzrůst, přírůstek“: *am-* (*amorta-*), *amba, ambë, ambaron, ambon* ᳚ OR × UN
- AMAN** [PE17] ᳚ MAN¹ „dobrý (morálně), posvátný, blažený, prostý zla“: *aman, Aman*
- AN**¹ [PE17, Et] ᳚ NA¹ „k, směrem k“, allativní prvek, [QL] „dát, poslat“: *an, ana, ana-* (*anarwesta*), *ando, anna, anta, anta-, antë, anto* ᳚ ANAD ᳚ ZAN²
- AN**² [Et] ᳚ NA² „být“: *ane-, anwa* ᳚ PE17 existenci této varianty popírá.
- ANAD** [Et, PE17] ᳚ AN¹ „dlouhý“: *anda, anda-tehta, andavë* ᳚ TAJ × STIN
- ANAK** [Et] ᳚ NAK: *anca* „čelist“
- ANAR** [Et, PE17] ᳚ NAR¹ „Slunce“: *Anar* ᳚ AS¹
- AÑG** [Et, PM, QL] „železo“: *anga, angaina, Angamando* ᳚ GEREN, JEREN
- AÑGU** [Et] „had“: *ango, angulócë* ᳚ LEWEK, LOK
- AP**¹ [VT44] ᳚ PA¹ „dotýkat se (o kontaktu předmětů, zejm. na svislé ploše)“: *ap-, apa, appa-* ᳚ TAÑG², TEN¹
- AP**² [VT44*] ᳚ PA² časově „po“, ukazatel budoucnosti: *apa, apa-* (*Apanonar*), *apo* ᳚ EP
- AP**³ [Et]: *apsa* „vařené jídlo, maso“ ᳚ MBAS
- AR**¹ [PE17, PM, S] „dobrý, vynikající; vznešený, královský“: *ar-* (*arquen*), *arya* ᳚ ARAN, ARAT ᳚ TA3
- AR**² [Et] „den“: *ára arë, arië, Arien, arin, arinya, arya* × DO3 ᳚ Podle všeho Tolkien tento kořen později změnil na AS¹.
- AR**³ [Et, S] „vedle, mimo, vně“: *ar, ara* ᳚ Srv. AD¹ a AS² z pozdějších zdrojů.
- ARAN** [PE17] ᳚ AR¹ „vznešený“: *aran, aranel, aranië, Aranwë* ᳚ Jiný původ „královských“ slov naznačuje kořen GAR.
- ARAT** [PM, PE17, S] ᳚ AR¹ ᳚ RAT: *arata, Aratar, aráto, arta-* (*Artaher*)
- AS**¹ [PE17] „teplo, zejm. sluneční“: *árë, arma, asta-* ᳚ ANAR, LAW² ᳚ Tento kořen patrně nahradil starší AR².
- AS**² [VT47] „vedle, mimo“: *ar, ar-* (*armaro*), *asa-* (*asambaro*) ᳚ Jiné zdroje mají AD¹ a AR³.
- ASAT** [Et]: *asto* „prach“
- AT**¹ [Et] „otec“: *atar, atto* ᳚ TAT¹ × AM¹
- AT**² 1. [Et, PE17] „znovu, zpět“: *at-, ata* ᳚ AK² ᳚ EN¹; 2. [VT42, QL] „dva, dvojité“: *ata-* (*ata-formaitë*), *atwa, -t* ᳚ ATAN, ATAT ᳚ TAT² ᳚ JU
- ATAN** [WJ*] ᳚ AT²: *Atani* „Lidé, Druhý lid“
- ATAT** [VT42, Et] ᳚ AT² ᳚ TAT²: *atatya, atta, attëa* ᳚ Tento tvar kořene vznikl zdvojením původního AT² za účelem zesílení duálního významu.
- ATH** [PE17] „pomáhat, ulehčovat, uzdravovat“: *asa-* (*asalasta*), *asëa, asië, asya-* ᳚ RED²
- AW**¹ [WJ] kořen pro vyjádření pohybu pryč z pohledu věci, osoby či místa, jež se opouští, [Et] „pryč, ven, mimo“, [PE17] „jít, odejít, pomínout“: *au-* (*aucir-*), *Aureldi, auta-, ava, ava-* (*avanótë*), *öa, öar, vanwa* ᳚ ZO, ET ᳚ Etymologie tvoří slovo *vanwa* z kořene WAN².
- AW**² [QL] * „bohatství“: *ausië, autë* ᳚ OJ²

B

- BA** [W], PE17 } AB starý záporný kořen, zvolání „ne“: *vá* ◊ GU, LA, MU
- BAD** [Et] „soudit“: *T.* ◄ MBAD ◊ NAM
- BAL** [PE17, Et] „mocný, silný“: *val-*, *Valar*, *Valatári*, *Valinor*, *valya* ◊ BEL } Zpravidla s významem božské moci – avšak nevztahuje se k Jedinému, nýbrž zásadně k Mocnostem vstoupivším do stvořené Ardy.
- BALAD** « VLŘL [QL] * „cenný, důležitý“: *valda*, *valděa* ◊ BILID
- BAN** [PE17, Et] „krása (pramenící z bezchybnosti, neposkvrněnosti)“: *úvano*, *úvanimo*, *Vána*, *vaně*, *vanima*, *Vanimor*, *vanya* ◊ MAN⁴ } V odvozených slovech v quen. splyvalo s kořenem WAN⁴.
- BAR** [Et] pův. patrně „zvednout, vyvýšit“, později „zachránit, dát do bezpečí“: *varna*, *varnassë*, *varya-* ◄ BARAD, BARATH ◊ REK
- BARAD** [PE17, Et] ▷ BAR vyjadřuje velkou výšku spojenou se silou, velikostí, majestátností: *varanda*, *Varda* ◊ BARATH ◊ RAT⁴, TA3 } V QL uvedeno jako VRDŘ.
- BARAN** [Et] * „hnědý“: *varně* ◊ RUS⁴
- BARAS** [Et] * „žhavý“: *T.* ◊ RUN²
- BARATH** [PE17, Et] ▷ BAR: *T.* ◊ BARAD
- BAT** [Et] „šlapat, kráčet“: *vanta*, *vanta-* ◊ RAT²
- BE** « VĪ, VĪI [QL*] „jako“: *elvëa*, *sivë*, *vë*, *vëalta-* ◊ IM² } Není jisté, zda by nemělo být spíše WE; ale patří-li sem sind. *ben* „podle“, je staroeldarský tvar BE pravděpodobnější.
- BEL** [Et, PE17] „silný, velký“: *T.* ◄ BELEK ◊ BAL ◊ POLOD, TULUK
- BELEK** [Et] ▷ BEL * „velký, mocný“: *T.* ◄ MBELEK ◊ ALAT, TUR } Dle Etymologií se v quen. nevyskytuje, ale QL uvádí výrazy, jež by sem mohly patřit: *velicë*, *velitya-*, *velixë*. Původ hlásky *i* v jejich kořeni je však nejasný.
- BEN** [Et] „kout, roh“: *T.*
- BER** [Et] „statečný“: *verië*, *verya*, *verya-* ◊ KAN², STALAG
- BEREK** [Et] * „divoký, náhlý“: *verca* ◊ RAB⁴
- BERETH** [Et] * „buk“: *T.* ◊ PHER⁴
- BES** [Et] „oženit se, vdát se“: *venno*, *veru*, *vessë*, *vesta*, *vesta-*, *vestalë* } Viz též pozn. ke kořeni WED. QL uvádí ve tvaru VEŘE.
- BEW** [Et] „následovat, sloužit“: *T.* ◊ DEW⁴ ◊ NDUR
- BILID** « VLŘL [QL] * „cenný, důležitý“: *vilda-*, *vil-dima* ◊ BALAD ◊ MIR⁴
- BOR** [Et, QL] „vytrvat“: *vórëa*, *vórima*, *voró* ◄ BORON ◊ OJ⁴, STEL × WAR
- BORON** [Et] ▷ BOR: *voronda*, *voronwa*, *voronwië* ◊ SATAR
- BUD** [Et] „vyčnívat“ ◄ MBUD
- DA** [W] allativní prvek: *-r* (*sir*, *tar*) ◊ NA⁴ × LO
- DAB** [Et] „vzdát se, ustoupit, dovolit“: *lav-* ◊ LEK, WAR
- DAJ⁴** [Et] „stín“ (obyčejný, bez odkazu na tíživou temnotu): *laimë*, *laira*, *lëo* ◊ WATH
- DAJ²** [VT42] * „velký“: *T.* ◊ ALAT, UR² } Možná sem patří quen. *laita-* „chválit“.
- DAJ³** [PE17] „hrozný, ohavný“: *T.* ◄ NDAJ ◊ ULUG
- DAK** [VT45] „zabít“ ◄ NDAK ◊ DJAK, MAK, NAK
- DAL** [PE17] „spodek, země“, [Et] „plochý“: *T.* ◊ LAD⁴ ◊ PAL
- DAM** [VT45] „bít“ ◄ NDAM ◊ TAM⁴ ◊ TARAM
- DAN** [W] „vrátit (se), vzít zpět“ ◄ NDAN
- DAR** [Et] „čekat, zůstat, zastavit se“: *T.* ◊ PUT
- DARAK** [Et]: *ráca* „vlk“ ◊ ŃGARAM
- DARAM** [Et] „bít, sekat“: *T.* ◊ TARAM
- DAT** [VT48, Et] „padat (k zemi)“: *lanta*, *lanta-*, *latta* ◊ LAT² ◊ TALAT
- DE** [VT48, WJ] zájmenný kořen 2. osoby množného čísla: *-lda*, *-ldë*, *le* ◊ LE ◊ KE⁴
- DEL** [WJ] „jít, putovat“: *letta-*, *lelya-* ◊ LED } Slovo *lelya-* lze odvodit z varianty DEL i LED.
- DEM** [Et] „smutný, pochmurný“: *T.* ◊ DOM × MBER
- DEN⁴** [WJ] „štlhlý (ale silný), ohebný“: *Lenwë* ◊ NIN⁴, THAR²
- DEN²** [Et] „díra, mezera, průchod“: *T.*
- DER⁴** [Et] „dospělý muž“ (jakékoli mluvící rasy): *ner* ◄ NDER ◊ 3AN⁴ } Odvozené slovo má *n* jednak přichýlením k NI⁴, NIS, jednak vlivem zesíleného NDER. Pozdější zdroj odvozuje od NER.
- DER²** [PE17] „obtěžný“: *T.* ◊ GUR, SRAG
- DEW⁴** [VT45] „následovat“ ◄ NDEW ◊ BEW ◊ KHIL
- DEW²** [PE17] „chybovat, minout, nedosáhnout cíle“: *T.* ◊ LOJ⁴
- DIL** [Et] „ucpat, zaplnit díru“: *T.* ◊ TAP
- DIŃG** [Et, VT45] onom.: *T.* ◊ TIŃG
- DIP** [PE17] „slabý, ohnutý, svěšený“: *limpa* ◄ NDIP ◊ KWI
- DJAK** [*] „obětovat“: *yac-*, *yangwa* ◊ DAK } Vytvořil H. F. podle PE14.
- DJEL** [Et] „cítit strach a odpor, hnusit si“: *yelmë*, *yelta-*, *yelwa* ◊ PHEW
- DO3** [Et] * „noc“: *ló*, *lómë* (& DOM), *lóna* × AR²
- DOM** [Et] „bledý, mdlý“: *lómë* (& DO3), *tindómë* ◊ DEM } Původním významem zde uvedeného *lómë* bylo „šero, soumrak“; toto však splynulo se slovem odvozeným od DO3 „noc“. Význam kořene se zachovává ve slově *tindómë*.
- DOR** [W], PE17 „vysušený, tvrdý, tuhý, nepodajný“: *norna*, *Norno* ◄ NDOR² ◄ DORON ◊ PARAK, STAR, TARAG } Počáteční *d-* se mění na *n* vlivem *n* v následující slabice.
- DORON** [Et] ▷ DOR „dub“: *lindornëa*, *norno* } QL odvozuje od NOŘO.
- DUB⁴** [Et] „ležet, těžce doléhat“: *lumna*, *lumna-* ◊ LUB

D

DUB² [PE17] *, „ohýbat“: *lúva* ◀ NDUB ◊ KUZ } VT47 odvozuje od LU².

DUJ [VT48, Et] „proudit, lít se; zaplavovat, máčēt“: *luimë, luita* ◊ LOG, SIR

DUL [Et] „skrývat, halít“ ◀ NDUL

DUN [Et] „tmavý (o barvě)“: *T*.

E

EK¹ [VT48, Et, QL] „hrot, špička“: *ecco, pipinehtar* ◊ EKET ◊ NEK¹ ◊ EREK, NAS, TIL¹

EK² [VT49*] } KE² kořen vyjadřující možnost n. nejistotu: *ec-*, *encë

EKES [VT47] > KES „ostatní, jiný“: *exa, exë*

EKET ◀ EKTI [Et] > EK¹ „kopí“: *ehtë, ehtyar*

EL [W], PE17, Et] „hvězda“: *él, ela, élë, menel* ◊ ELEN } Tato skupina slov se zakládá na nejstarším slově, které u Cuiviénenu zaznělo. Bylo to zvolání „hle!“, jež elf vyslovil, když spatřil hvězdy. To se také uvádí jako původní význam kořene.

ELEN [W], PE17] > EL „hvězda“: *elda, Eldar, elen, Elentári, elenya*

ELED [W], Et] > LED „odejít“: *Eldo* } Toto slovo je pojmenováním elfů, kteří se vydali na západní cestu; slovo *Elda* je odlišného původu a vztahuje se k „Hvězdnému lidu“, tedy ke všem elfům. V quenijštině se *Eldo* téměř nepoužívá a jeho význam pojmenování *Elda* převzalo.

EM¹ [PE17] „zobrazovat“: *emma, indemma, quantemma*

EM² [VT48] „matka“: *emil, emmë* ◊ AM¹

EN¹ [VT47, 48, PE17] „znovu“, pův. význam možná „stále“: *en-* (*enyalië*) ◊ ENET ◊ AT²

EN² [Et] „tam, tamhle“, v časových souvislostech ukazuje do budoucnosti: *en, enta, enwa, enyárë* ◊ TA¹ × JA²

EÑ [VT39] „být, existovat“: *Eä, ëa-, ëala, engwë* ◊ NA²

ENED [Et, PE17] > NED „střed“: *endë, Endor, enya* ◊ ENEL

ENEK [VT47, 48, Et] > NEK³ „šest“: *enenquë, enquë, enquië*

ENEL [VT47] > NEL „uprostřed, mezi“: *enel, enelmo* ◊ ENED

ENET [VT48] > EN¹: *enta, entë*

EP [VT42, 44, 49*] prostorově „před“, časově „po“: *ep(e)- (epessë), epë, epeta, epetai* ◊ AP² × NO² } Toto zdánlivé zmatení významu vychází z toho, že budoucnost je v quenijštině „to, co máme před sebou“.

ER [VT42] „jeden, jediný“, [Et, QL] „být o samotě“: *er, erda, eressë, eressëa, erinqua, Eru, erumë, erya* ◊ MIN

ERED [Et] > RED¹: *erdë* „semeno“

EREK [Et] „trn“: *erca, erca-, ercassë* ◊ EK¹, NAS

ES [Et] „označovat, jmenovat“: *essë, esta-*

ESED [W], Et] > SED „klid, odpočinek“: *Estë* } Třebaže v quenijštině (narozdíl od sindarštiny) je tento rozšířený základ vyhrazen pro jméno jedné z Valier, někdy se používá místo základního SED, kterýžto svou podobou *ser-* má v češtině nešikovné asociace.

ESEK [Et] *, „rákosí“: *escë*

ESTEL [WJ] > STEL: *estel* „naděje“

ET [Et, VT45, 48] „ven, vně“: *et, et- (etsir), etsë, ettelë, ettelëa* ◊ ETER ◊ AW¹, LO × MI

ETER [Et] > ET „otevřít se“: *T*. ◊ PAT¹ × KHOL

EW [PM] } WE² *, „osoba“: *T*.

G

GAJ¹ [PM] „úcta, bázeň“, [WJ] „ohromit, vyděsit“: *aica, aiya!, áya* ◊ GAJAR, GAJAS¹, GAJAS² } Jinde se jako základ uvádí AJ¹.

GAJ² [Et]: *aira* „červený, ruměný“ ◊ KARAN, ROJ², RUS¹

GAJ³ [PE17] „zet, rozšiřovat se, otevírat se“ ◊ GAJAR ◀ ŃGAJ² ◊ GAS

GAJAR [PM] > GAJ¹, [PE17] > GAJ³ „moře“ (pův. Veliké moře): *airon, ëar* } Jinde odvozováno od AJAR bez souvislosti s velikostí či hrůzou.

GAJAS¹ [PM, VT43*] > GAJ¹ „svatý, posvátný“: *aira, airë, airëa, airita-, aista* ◊ AJAN } Jinde se odvozuje od AJ¹.

GAJAS² [Et] > GAJ¹ „strach“: *aista* ◊ RUK

GAL¹ 1. [PE17] „růst (jako rostliny), vzkvétat, být silný, zdravý“, 2. [Et] „prospívat, dařit se“: *alma, almarë, almárëa, almië, alya* ◊ GALAD, GALAS¹ ◊ LAW¹ } Druhý význam tohoto kořene a slova z Etymologií byla patrně přesunuta k AL¹.

GAL² [Et, VT45, PE17] „svítit“: *úyalë* ◀ ŃGAL ◊ GIL, KAL

GALAD [Et, UT] > GAL¹ „strom (rozložité)“: **al, alda, Aldaron, aldëon* ◊ ORON

GALAS¹ [Et] > GAL¹ „veselit se, být šťastný“: *alassë, alassëa* ◊ MBER

GALAS² [QL*] „mramor“: *alas, alasca, alasta*

GAP [Et] „hák, dráp“: *ampa* ◊ GAT¹ ◊ REP

GAR [Et] *, „mít, držet, vlastnit“: *aran, arda, armar, arwa, -arwa (aldarwa), aryon* ◊ GARAT ◊ ZAR ◊ KHER } Jiná, pozdější etymologie slova *aran* je uvedena u kořene ARAN.

GARAT [Et] > GAR: *arta* „opevnění“

GAS [Et] „zet, zívat“: *assa* ◊ GAJ³, JAG

GAT¹ [Et] *, „chytit, zachytit“: *atsa* ◊ GAP ◊ REP

GAT² [Et] *, „jeskyně“: *T*. ◊ GATH ◊ PHELEG, ROD

GATH [Et] ◊ GAT²

GAW [Et] „vymyslet, vynalézt“: *aulë, Aulë* (lidová etymologie), *auta-* ◊ GOW

GEŃG [Et, VT45] „nemocný“: *engwa, Engwar, *yengwa* ◊ KWOL, LEW

GEREN [QL*] „železo, ocel“: *eren* ◊ JEREN ◊ AŃG

- GIL** [Et, PE17] „svítit (bíle n. bledě)“: *Ilma, Ilmen, tingilindě, tingilya* ◀ ŃGIL ◊ GAL², RIL, SIL, THIL ◊ IT⁴
- GIR** [Et] „třást se, chvět se“: *T.* ◊ KWATH, PAP
- GJEL** [Et] „radovat se, jásat“: *yello* ◊ MBER
- GJER** [Et] „opotřebovávat“: *yerna, yerya-*
- GLAD** [PM] ▶ LAD² „smát se“: *T.*
- GLAM** [Et] ▶ LAM* „zvuk, hluk“: *T.* ◊ ŃGJALAM
- GLAN** [VT42] ▶ LAN⁴ „okraj, lem, hranice, mez“: *T.*
- GLAWAR** [Et] ▶ LAWAR* „zlato, zlaté světlo“: *T.*
- GLIB** [VT45] ▶ LIB² „mast“: *T.*
- GLIŃG** [Et] ▶ LIŃG „viset“: *T.*
- GLIR** [Et] ▶ LIR „zpívat“: *T.*
- GLIS** [PE17] ▶ LIS* „med“
- GLOS** [VT42] ▶ LOS² „bílý“: *T.* ◊ GOLOS
- GOLOB** [Et]: *olwa* „větev“ } Jinde uvedeno jako OLOB.
- GOLOS** [Et] ▶ LOS² „sníh“: *olos, lossě* ◊ GLOS ◊ SRIS
- GON 1.** [PE17] „kámen (jeden)“: **on 2.* ◊ ONO [QL] „tvrďý“: *onin* ◊ GONOD
- GONOD** [Et] ▶ GON „kámen (materiál)“: *on, ondo, Ondolindě, onwa* ◊ SAR⁴
- GOR** [Et] „prudkost, ukvapenost, pud“: *ormě, orna* ◊ 3OR⁴, 3OR², KHOR ◊ ALAK
- GOS** [Et] „hrůza, děs“: *ossě, Ossě* (lidová etymologie) ◊ GOTH ◊ ŃGUR², RUK, THOS } Jiné odvození viz os².
- GOTH** [Et] ◊ OS
- GOW** [Et] „vymyslet, vynalézt“ ◊ GAW
- GRAW** [VT47]: *röa* „pes“ ◊ SAW²
- GROJ** [Et] ▶ ROJ² „červený, zrzavý“: *T.*
- GRON** [PE17] ▶ RON² „pevný, hmotný“: *T.*
- GROT** [WJ] ▶ ROT „kopat tunel, hloubit“: *T.*
- GRUD** [VT45] ▶ RUD* „kyj“: *T.*
- GRUK** [WJ] ▶ RUK „strach“: *T.*
- GU** [Et] } UG⁴ záporný kořen, často se zlými souvislostmi: *u-, ú-* (*úvanimor*) ◊ BA, LA, MU } Pozdější zdroje ale mají záporný prvek *ú* bez souhlásky už v prajazyce, tj. kořenem je pouhé u.
- GUR** [PE17] „obtížný, tuhý, těžký, těžkopádný“: *urda, ur-, uru-* (*urucarín*) ◊ DER², SRAG
- GWAL** [PE17] „být podrážděn, vzrušen“: *inwalmě, walda, walmě, walta-, walya-* ◊ WAL
- GWEN** [Et] „svěží, světlezelený“: *wén, wenyá* ◊ LAJAK, NETH⁴, WIR² } Asociováno s WEN⁴ „dívka“, ale je to od původu odlišný kořen.
- 3AN²** ◊ HAN [VT43] „přidat, zvětšit, ocenit“: *han, hanta-* ◊ AN⁴
- 3AR** [Et] „mít, držet“: *haran, harma, harwě, harya-, haryon* ◊ GAR
- 3EK** ◊ HEK [WJ] „zvlášť, odděleně, samostatně“: *Heceldamar, hecil, hecilě, hecilo, hehta-, hequa*
- 3EL** [Et] „nebe, obloha“: *hellě, helwa* ◊ KHEL
- 3O** [W], [Et] „z, od, pryč“ (z pohledu mimo objekt, o němž je řeč): *hó-* (*hócír-*), *-o* ◊ AW⁴, LO
- 3OR⁴** [VT41] „varovat, radit, pobízet, naléhat“ (zejm. o hnutí mysli): *or-, órě* ◊ GOR, KHOR ◊ NID } Odvozená slova ztratila počáteční souhlásku, což je patrně jev nepravdělný; nastal možná kvůli pozdější významové asociaci s kořenem OR.
- 3OR²** [VT45]: *horro, orro* výkřik strachu, bolesti či znechucení ◊ GOR

I

3

- 3AN⁴** [Et] „samec, muž“: *hanu, hanwa* ◊ DER⁴ × IN⁴
- IB⁴** [QL] „rojit se, hemžit se“: *imbilě, imbilincě*
- IB²** [PE17] „útes, sráz“: *imbě* (& IM⁴) } Ve VT45 zřejmě totéž uvedeno jako IMBE „hluboké údolí“.
- ID** [Et, PE17] „toužit, přát si“: *indo, írě, írma* ◊ IR ◊ JES⁴, KHO, MER } Pozdější etymologie slova *indo* je uvedena u základu INID.
- IKW** [QL] „žádat, prosit“: *iquin, iquis, iquista, iquista-*
- IL** [Et, VT48] „vše“: *il-* (*ilquen*), *ilqua, ilya* ◊ ILU ◊ KWA⁴
- ILIM** ◊ ILI [QL*] „mléko“: *ilimba, ilin*
- ILU** [Et] ▶ IL „vesmír, vše“: *ilu, ilu-* (*ilucara*), *Il-úvatar, ilúvě*
- IM⁴** [PE17, VT45, QL] } MI „v, uvnitř, dovnitř“: *imbě, imbi, imbit, imi*
- IM²** [QL] „stejný, podobný“: *iminqua, inqua, inquilě* ◊ BE
- IN⁴** [Et] } NI⁴ „samice, žena“: *inimeitě, inya* × 3AN⁴
- IN²** [PE17] „srdce, mysl, nitro“ ◊ INID
- INID** [VT41] > NID, [PE17] ▶ IN² „mysl, nitro“: *indo, indómě* } Etymologie odvozuje od ID.
- INIK** [Et] „tušit, předpokládat“: *inca, intya, intya-, intyalě* ◊ NAW
- IŃG** [PM] „nejvyšší“, [Et] „první, přední“: *inga, ing(a)-* (*ingaran*), *ingor, Ingwě* ◊ MIN
- IR** [PE17] „toužit, přát si“: *írma* ◊ ID } VT45 vykládá jako „krásný“ – jsou to zřejmě různé způsoby, jak zakořenit příd. jm. *írma*.
- IS⁴** [Et, VT41, QL] „znát, vědět“: *ista-, Istari, istima, istya, istyar* ◊ KHAN⁴, ŃOL, SAJ⁴
- IS²** [QL] „bílý, bledý“: *is, isca, iscaně* ◊ NIKW
- IT⁴** [PM, PE17] „blýskat se, třpytit se, zářit“: *ita-, ita, Itaril, itila* ◊ GIL, RIL
- IT²** [QL] „kousat, bodat“ (o hmyzu), přen. „rozčilovat“: *itis, itisya-, itsě* ◊ NAK

ITHIL [Et*] > THIL „Měsíc“: *Isil* × ANAR

J

- JA**¹ [PE17] částice vztažných zájmen a příslovcí: *ya, yassë* ◊ MA¹
- JA**² [Et, QL] „tam, támhle, tehdy“: *yá, yalúmë, yalúmëa, yana, yára, yárë, yáressë* × EN² } Podle PE17 jsou oba kořeny JA původně totožné.
- JAB** [Et, QL] „plod“: *yav-, Yavanna, yávë, yausta* ◊ MAR¹
- JAG** [PE17] „mezera, propast“, [Et] „zet, zívát“: *yanga-, yávë* ◊ GAS
- JAJ** [Et] „vysmívat se“: *yaiwë*
- JAK**¹ [Et]: *yat* „krk“ ◊ JAT
- JAK**² [QL] „kus hovězího dobytka“: *yacco, yaxi*
- JAL** [VT46]: *, „volat, povolávat“: *enyalië, yal-* ◊ JAM
- JAM** [VT46, QL] „křičet, volat“: *yam-, yáma, yambo* ◊ JAL ◊ KAN¹
- JAN**¹ [PE17] „široký, rozlehlý; obrovský“: *yána, yanda* ◊ PAL
- JAN**² [Et]: *yána* „svatyně“ < AJAN
- JAR** [Et] „krev“: *yár* ◊ SEREK
- JAT** [Et, QL] „spojit“: *yanta, yanwë, yatta* ◊ JAK¹ ◊ LIM × KIL
- JE** [VT46] „být“: *-ië, ye* ◊ NA² } Kořen zvláštní formy slovesa „být“ vyskytující se jen ve Fírielině písni.
- JEL** [Et] „dcera“: *-iel (Uinéniel), yeldë* ◊ JEN² } V Etymologiích zrušeno a změněno na JEN², ale později patrně obnoveno [PE17, UT].
- JEN**¹ [Et] „rok“: *Endien, linyenwa, yén*
- JEN**² [Et] „dcera“: *-ien (Arien), yendë* ◊ JEL, JON
- JER** [VT46] „cítit sexuální touhu“: *yéré* ◊ JES¹
- JEREN** [QL] „železo, ocel“: *yeren* ◊ GEREN ◊ AŇG
- JES**¹ [Et] „toužit“: *yesta-* ◊ JER ◊ ID, MIL¹
- JES**² [Et, LotR*] „předcházet“: *yessë, yessëa* < JESET × NDEW } Etymologie uvádí ES, ESET, a to s otazníkem. Na základě údajů z Pána prstenů se kořen mění na JES, JESET.
- JESET** [Et, LotR*] > JES²: *yesta* ◊ MIN
- JO** [WJ] „s, dohromady“, ke spojení více než dvou objektů: *yo, yo-* (*yomenië*) ◊ WO
- JOD** [PE17] „ohrazovat, uzavírat“: *-ion(dë), yonda, yondë, yonna, yonwa, yor-* ◊ PEL¹
- JOL** [QL] „zapáchat“: *yo-, yolmë* ◊ ÑOL × NARAD
- JON** [Et] „syn“: *-ion (Anárion), yondo* ◊ JEN², ÑGJON
- JU** [Et] „dva, oba“: *yú-* (*yúcalë*), *yúyo* ◊ AT² } Možná sem patří i duální koncovka *-u*.
- JUK** [Et] „použít“: **yuhta-* ◊ MAG²
- JUL**¹ [PE17, WJ] „pít“: *yulda, yulma, yulmë* ◊ UL ◊ SUK¹, SUG, SOK
- JUL**² [Et] „doutnat“: *yúla, yulma, yulmë* ◊ RUN²
- JUR** [Et, QL] „běžet“: *yur-, yuro* ◊ LOKW, LOP, NOR

K

- KA** [VT47] „dům, domov“ < KAW¹
- KAB** [VT47] „držet, zadržovat, obsahovat“, [Et] „dutina“: *camba, cambë* ◊ KAM³ ◊ MAP
- KAJ**¹ [Et, PE17, QL] „ležet“: *caila, caima, caimasan, caimassë, caimassëa, caita-* ◊ KHAW²
- KAJ**² [*] krátký základ číslovky „deset“ < KAJAN ◊ KWAJ
- KAJAN** [Et] „deset“: *cainen* ◊ KWAJAM } Zřejmě změněno na kořeny začínající na kw.
- KAK** [QL] „smát se“: *cac-, cancellë* ◊ LAD², MIR²
- KAL** [Et, VT47, PE17] „svítit (obecné slovo)“, [QL] „svítit zlatě“: *cal-, cala, calaina, calima, callo, calma calta-, calya-* < AKAL < KALAR ◊ GAL², ŇGAL, SKAL
- KALAK** [VT47] „sklo“: *calca* ◊ KHJEL
- KALAP** < KALPA [Et] „nádoba na vodu“, [QL] „držet, obsahovat“ (zejm. o kapalínách): *calpa, calpa-* ◊ KULUP } V QL psáno *kl.pl.*
- KALAR** [Et, VT47, PE17] > KAL „světlo“: *calar* < AKALAR
- KAM**¹ [QL] *, „červený“: *camillo, camilot, campilossë, campin* ◊ KARAN
- KAM**² [VT44] „hodit se, souhlasit“: *ócama-*
- KAM**³ [VT47*] „dostat“: *cam-* ◊ KAB ◊ ŇGET
- KAN**¹ [PM, VT47] „hlasitě volat“, odtud „povolávat, velet, požadovat“; [PE17] „vést“: *can-, cáno, canwa* ◊ KON ◊ JAM; KHES¹
- KAN**² [Et] „odvážit se“: *cánë, canya* ◊ BER, NOL
- KANAT** [VT47, Et] „čtyři“: *canta, cantëa*
- KANU** < KANA [QL] „olovo“: *canu, canuina, canuva*
- KAP** [QL, Et] „skákat“: *cap-, capta-* ◊ KHAL²
- KAR** [Et, PE17, QL] „dělat, vyrábět, stavět“: *car-, Carmë* ◊ KJAR ◊ MAJ¹, TAN¹
- KARAK** [Et, QL] „ostrý tesák, osten, zub“: *caraxë, carca* ◊ KHARAS ◊ NELEK } QL má ve tvaru *krkr.*
- KARAN** [Et, QL] „červený“: *carnë, Carnil, carnimírië* ◊ GAJ², KAM¹, ROJ²
- KARAP** < K¹RP¹R [QL] „škubat“: *carpalë, carpalima, carpan* ◊ RIK³
- KAS** [Et, PE17, QL] „hlava“: *cár, cassa, castëa*
- KAT** [Et] „tvar“: *canta, canta-* ◊ WEN²
- KAW**¹ [PE17] „kryt, úkryt“, [VT47] > KA „dům, domov“: *cauma, cõa* ◊ MBAR
- KAW**² [QL] „shýbat se, sklánět se“: *cauca, cauco, cauta-, cav-* < KAWAR ◊ KU3, NDUB
- KAWAK**¹ [WJ] „vrána“ (onom.): *quáco* ◊ KOROK¹
- KAWAK**² [VT47] „žába“ (onom.): *quácë*
- KAWAR** [QL*] > KAW² „bát se“: *caurë, caurëa* ◊ RUK
- KE**¹ [VT48] zájmenný kořen 2. osoby j. č. v důvěrné formě: *ce, tyë* ◊ DE, LE
- KE**² [VT47, 49] } EK² slovní základ vyjadřující možnost, nejistotu: *cé*

- KEK** [QL] „kvokat“ (onom.): *cecet* ◊ *KWA*², *KOROK*², *POROK*
- KEL** [Et, PE17, QL] „jít, běžet (zvl. o vodě), plynout, stékat“: *celma*, *celumě*, *ehtelě* ◊ *KJEL*¹, *KJEL*², *KWEL* ◊ *SIR*, *UL*
- KEN** [VT41, PE17] „vidět, vnímat, všimnout si“: *cen-*, *cenda-* ◊ *KHEN* ◊ *TIR*, *THE*
- KEM** [Et, VT45, QL] „půda, země, hlína“ ◊ *KEMEN*
- KEMEN** [*] ▷ *KEM*: *cemen*, *cemna*, *cemnaro*, *Kementári* } Kořen je psán jako *KEM*, ale odvozená slova ukazují na rozšířený kořen *KEMEN*.
- KES** [VT47] *,jiný, ostatní“ ◊ *EKES* ◊ *KHJA*
- KETH** [PE17] „vyšetřovat, zkoumat“: *ces-*, *cesya-*, *cesta-*, *ecces-* ◊ *SAK*
- KEW**¹ [VT48] *,nový, čerstvý, opakovaný“: *ceuranar*, *ceurě*, *ceuta-*, *céva*, *-quě* (*minquě*) ◊ *WIN*
- KEW**² [PE17] „žít (o rostlinách)“: *laiquě*, *quěa* ◊ *LAW*¹
- KHAD** [VT45] „sedět“, [QL] „pět, zůstávat“: *har*, *har-*, *harě* ◊ *KHAM* } V Etymologiích kořen zrušen a změněn na *KHAM*, sloveso *har-* se však v této podobě vyskytuje v Cirionově přísaze. V QL uvedeno jako *HAĀA*.
- KHAG** [Et] *,mohyla, hromada“: *hahta* ◊ *KUB*
- KHAJ** [Et, VT45] „daleký, vzdálený“: *avahaira*, *ec-caira*, *haira*, *háya* ◊ *PALAN*
- KHAL**¹ [Et, PE17] „zvednout, zvýšit“: *halla* ◊ *OR* } Podle PE17 souvisí s *KAL* „světlo“: vyjadřuje vl. pohyb vzhůru – k obloze, ke světlu.
- KHAL**² ◊ *HALA* [QL] *,skákat“: *haloisi*, *haloitě*, *halta-* ◊ *KAP*
- KHAM** [Et, VT45] „sedět“: *hamma*, *ham-* ◊ *KHAD*
- KHAN**¹ [Et] „rozumět, chápat“: *handa*, *handassě*, *handě*, *handelě*, *hanya-* ◊ *IS*¹, *SAJ*¹
- KHAN**² [VT47] „bratr“: *háno* ◊ *TOR*¹
- KHAP**¹ [VT41] „vázat, upevňovat, zbavovat sobody“, [PE17] „držet, zadržovat, ponechávat“: *hampa* ◊ *KHEP* × *LER*
- KHAP**² [Et] „obalit, zahalit“: *T.* ◊ *LAP*¹, *WAJ*¹
- KHAR** [VT45] *,přilba“: *harna* ◊ *KHARAN*, *KHARAP* ◊ *STOL*
- KHARAN** [VT45] ▷ *KHAR*
- KHARAP** [VT45] ▷ *KHAR* „přilba“: *harpa*
- KHARAS** [Et] *,sráz, ostrá skála“: *T.* ◊ *KARAK*
- KHAT** [QL, Et] „vrhat, metat“: *hat-*, *hatal*, *hatsě*, *hatsěa*
- KHAW**¹ [PE17] *,obrovský“: *höa*, *haura* ◊ *ALAT* × *PIK*
- KHAW**² [Et] „odpočívat, být v klidu“: *hauta-* ◊ *KAJ*¹ ◊ *SED* } V *sindarštině* asociováno s *KHAG* „mohyla, hrob“.
- KHEL** [QL*] „fialový“: *helilohťě*, *helin*, *helinillě*, *helinwa*, *helinquila* ◊ *3EL* } Bylo by možno aktualizovat též jako *3EL*, a potom by bylo totožné s kořenem pro „nebe, oblohu“.
- KHELEK** [Et] „led“: *helca*, *helcě* ◊ *KHJELES* } V QL jako *HELE*, *HĪKL*.
- KHEN** [VT45, PE17] „vidět, dívat se, hledět“ ◊ *KHENED* ◊ *KEN*
- KHENED** ◊ *KHEN-D-E* [Et] ▷ *KHEN* „oko“: *hen*
- KHEP** [VT41, PE17] „zadržovat, ponechávat (si)“: **hep-* ◊ *KHAP*¹
- KHER** [Et, QL] „vládnout, ovládat, vlastnit“: *héra*, *heren*, *herenya*, *heri*, *heru* ◊ *GAR*, *TUR*
- KHES**¹ [VT45] „velet“: *hesto* ◊ *KAN*¹
- KHES**² ◊ *HESE* [QL] „vadnout“: *hessa*, *hesta-* ◊ *KWEL*
- KHIL** [Et, PE17, WJ] „následovat“: *Hildor*, *hilya-*, *tarhildi* ◊ *DEW*¹
- KHIM** [Et] „lpět, lnout“: *haimě*, *himba*, *himya-* ◊ *LEB*
- KHIN** [WJ, PE17] „dítě“: *Eruhíni*, *hína* ◊ *SELED*
- KHIR** [PE17] „najít“: *hir-*
- KHIS** [Et, QL] ◊ *KHITH* } V QL jako *HISI*.
- KHITH** [Et, PE17] „mlha“: *hísě*, *hísiě*, *hiswa*, *hiswě* ◊ *KHIS*, *MITH*
- KHJA** [VT49*] *,jiný“: *ahya-*, *hya* ◊ *KES*
- KHJAR** [Et] „levice“: *hyarma*, *hyarmaitě*, *hyar-men*, *hyarmenya*, *hyarya* ◊ *KURUM* × *PHOR*
- KHJEL** [Et] „sklo“ ◊ *KHJELES* ◊ *KALAK*
- KHJELES** [Et] ▷ *KHJEL*: *hyellě* ◊ *KHELEK*
- KHO** [Et] „srdce“ (fyzicky): *T.* ◊ *KHON* ◊ *ID*
- KHOL** [PE17] „zavřít“: *holla*, *holta-*, *holya-* ◊ *PAK* ◊ *SKOL* × *ETER*
- KHON** [Et, QL] ▷ *KHO* „srdce“: *hón*, *hondo* } QL uvádí jako *HONO*.
- KHOP** [Et] *,přístav“: *hópa*, *hopassě* ◊ *LOD*
- KHOR** [Et] „spouštět, hnát“: *hórě*, *hórěa*, *hormě*, *horta-*, *hortalě*, *horya-* ◊ *SIW* ◊ *GOR*, *3OR*¹
- KHOT**¹ ◊ *HOTYO* [QL] „kýchat“: *hontě*, *hontyě*, *hot-*, *hontossě* ◊ *TJOS*
- KHOT**² [PE17] „shromáždit (ve zmatku), pomíchat“: *hosta-* ◊ *KHOTH*
- KHOTH** [Et, QL] „shromáždit“: *hossě*, *hosta*, *hosta-*, *hostar* ◊ *KOM*¹ } Pro další slovo *horma* [QL] bychom patrně potřebovali variantu *KHOS*.
- KHU** [PE17] „klít, proklínat“: *húna*, *húta-* ◊ *SKU* × *AJ*¹
- KHUG** [Et] „štěkat, výt“: *huan*, *huo* ◊ *ŃGAW*, *SAW*²
- KIL** [Et] „dělit“: *cilmě*, *cilya* ◊ *KIR*, *SKIL* ◊ *STAK* × *JAT*
- KIR** [Et, PE17, QL] „řezat, sekat, roztínat“: *certa* (přes *sind.*), *cirmě*, *ciryá*, *ciryamo* ◊ *KIRIK*, *KIRIS* ◊ *PHALAK*, *RIS*, *SJAD*
- KIRIK** [Et] ▷ *KIR* *,srp“: *circa*
- KIRIS** [Et, VT45, QL] ▷ *KIR*+*RIS* „řezat, sekat“: *cirissě*
- KIT** [QL] „lechat“: *citya-*, *cityalě*, *cityalěa*
- KJAB** [Et, QL] „chut“: *tyausta*, *tyav-*, *tyávě* } QL uvádí jako *TYAVA*.
- KJAR** [Et] „způsobit“: *tyar-*, *tyaro* ◊ *KAR*

- KJEL¹** [Et] „končit“: *tyel, tyel-, tyelima, tyelma*
 ◦ TEL¹, KEL ◦ MET, TELES
- KJEL²** [PE17] „pomalu, postupně klesat“: *tyellë*
 ◦ KEL ◦ NDU × AM²
- KJELEK** [Et] „svižný, čilý“: *tyelca* ◦ LAK¹ × LUB
- KJELEP** [Et, PM] „stříbro“: *telemná, telpë, telpilin, telpina, telpingwë* } Quenijská slova odvozená od tohoto kořene by v důsledku pravidelného hláskového vývoje začínala na *ty-*, ale pod vlivem telerijštiny se častěji používají tvary na *t-*.
- KOJ** [QL] „žít“: *coimas, coina, coirë, coirëa, coivië, coitë* ◦ KUJ ◦ LAW¹, WEG² × ÑGUR¹ } Viz též pozn. ke kořeni KUJ.
- KOL** [VT39, PE17] „nést“: *cólë, cólemaina, cóleva, collo, cólo* } QL má v podobě KOHO a s překladem „snášet, trpět“.
- KOM¹** [PE17] „shromažďovat, sbírat (se) – přinést či přijít na jedno místo“: *combë, comya-, ócom-, ocombë* ◦ KHOTH × SPAR²
- KOM²** [QL] * „kulatý“: *cóma, cómëa* ◦ KOR ◦ NDOL¹
- KON** [PE17] „vést; pán“: *Turucondo* ◦ KAN¹ } Vedle KAN¹ druhá varianta vysvětlení sind. jmen *Turgon, Fingon* ap.
- KOR** [Et, PE17] „kulatý“, [QL] „být kulatý, valit se“: *corin, corna, cornë, coron, coromindo* ◦ KOM², SKOR ◦ RIN
- KOROK¹** ◀ KORKA [Et] „vrána“ (onom.): *corca* ◦ KAWAK¹
- KOROK²** [VT47] „slepice“ (onom.) ◦ POROK ◦ KEK
- KOT¹** [Et*] „zápasit, mít spor“: *cotsë, cotya, cotumo* ◀ OKOT ◦ KOTH } Tato varianta kořene byla sice v Etymologiích zrušena, ale odvozená slova nasvědčují jeho platnosti.
- KOT²** [QL*] „ořech“: *cotë, cotsëa, cottulë, cotulwë*
- KOTH** [Et, QL] „zápasit, mít spor“: *cos, costa-* ◦ KOT¹, ÑGOTH } V QL psáno koso.
- KU** [Et, VT45]: *cucua* „holubice“ (onom.)
- KUB** [Et]: *cumbë* „hromada, návrší“ ◦ KUP, KUM² ◦ KHAG, TUN
- KU3** [Et] „oblouk“: *cú, cúna* ◦ DUB², KAW², LU²
- KUJ** [Et] „probudit se, oživit“: **cuiva, cuivë, cuivëa, cuivië, Cuiviéne, eccuítá-* ◦ KOJ, TUJ × PHUM } Někt. doložená slova působí mírně zmatení kořenů koj a kuj (významově i zvukově příbuzných); nečiní však velkých problémů je rozlišit a několik slov jim případně přizpůsobit: navrhuji základ *coi-* pro „život“, *cui-* pro „probouzení, bdělost“.
- KUL** [Et] „zlatorudý“, [QL] „zlato“: *culda, culina, cullo, culuina, culuma, culusta* ◦ LAWAR
- KULUP** ◀ KĹPĹ [QL] „držet, obsahovat“ (zejm. o kapalinách): *culpa-* ◦ KALAP
- KUM¹** [Et] „prázdný“: *cúma, cumna* ◦ LUS
- KUM²** [QL] „nahromadit, navršit“: *cum-, cumba, cumbë* ◦ KUB × SAP
- KUP** [QL] „hrb“: *cumpo, cupta-, cuptulo* ◦ KUB ◦ TUM
- KUR** [Et] „(technická) dovednost, chytrost“: *curo, Curumo, curwë* ◦ PHIN¹ } Tento kořen zjevně používá pevnou ómatinu: KURU.
- KURUM** [Et] * „levý“: T. ◦ KHJAR
- KWA¹** [W], [VT42] „plný, úplný, celý“: *aqua, -qua, -inqua (alcarinqua)* ◀ KWAJ, KWAT ◦ IL × LUS
- KWA²** ◀ QAHA, QAQA [QL] * „kachna“ (onom.): *quá, quaquá-* ◦ KEK
- KWA³** [VT45] „něco“: *ilqua*
- KWAJ** [VT42] ▷ KWA¹ „deset“, jakožto „všechno, všech deset prstů“ (při počítání) ◀ KWAJAM ◦ KAJ²
- KWAJAM** [VT42] ▷ KWAJ: *quain, quainëa, quëan* ◦ KAJAN
- KWAL** [Et, QL] „zemřít (v bolesti)“: *qualin, qualmë, qualumë, qualúmëa, unqualë* ◦ KWEL, KWOL
- KWAM** [QL, Et] * „nevolnost“: *quam-, quamba, quámë, quámëa* ◦ LEW, SLIW
- KWAP** [QL] „obchodovat, smlouvat“: *quap-, quapta-, quampa, quampalë, quaptalë* ◦ MBAKH
- KWAR** [VT47, PE17] „stlačovat, svírat, mačkat“, [Et] „pěst, sevřená ruka“: *quár, quárë* ◦ STAG, THAG; MA3, MAP
- KWAT** [W], [Et, QL] ▷ KWA¹ „plný, úplný, celý“, [PE17] „plnit“: *quanta, quat-*
- KWATH** ◀ QASA [QL] * „trást se“: *quas-, quasil, quasilla* ◦ GIR, PAP
- KWE** [WJ] nejstarší kořen týkající se vokální řeči: *equë, eques* ◀ KWEN, KWET
- KWEL** [Et, QL] „slábnout, uvadat, umírat“: *quell-, quelmë* ◀ KWELEK ◦ KEL, KJEL, KWAL, KWOL ◦ KHES², ÑGUR¹, PHIR
- KWELEK** [QL] ▷ KWEL * „rozkládat se, hnít“: *quelehtë, quelet, queletya-, quelexië, quelexima* } Tento rozšířený kořen není uveden, ale v odvozeninách jej lze dobře rozeznat.
- KWEN** [WJ] ▷ KWE * „ten, kdo mluví“, odtud „osoba, elf“: *quén, -quen (roquen), Quendelië, Quendi, Quenya* ◦ ELED } Tato slova vznikla v době, kdy elfové žádné jiné mluvící bytosti neznali a schopnost řeči považovali za svou nejvýraznější vlastnost. Souvislost slov s původním významem se však oslabil, takže kupříkladu neurčité zájmeno *quen* se může bez jakýchkoli problémů vztahovat třeba i k němým trpaslíkům.
- KWER** [PE17] „otáčet se“: *nuquerna, quer-* ◦ PEL²
- KWES** [Et] * „ptačí pero“: *quessë, quessët* ◦ PIL¹
- KWET** [Et, QL, PE17] ▷ KWE „mluvit, říkat, oznamovat“: *quet-, quetil, quenta, quentalë, quentaro, quentëa, quetta* ◦ NJAR, NJAT

KWIKW [QL] „svěšený, ochablý“: *quinqua, quinquelë, quinquenna* ◊ PIP ◊ DIP
KWIL [QL] „barva; zdobení“: *quilë, quilëa, quilin, quillë, quiltassë, quilya-*
KWILID « QIŘĹ [QL] „klid“: *quilda, quildarë, quildë* ◊ LUR, RUŽ, SED
KWILIT « QIṬĹ [QL] „pás“: *quilta, quilta-* ◊ RIP²
KWIN¹ [PE17] „hřeben, výběžek, horní hrana“: *quínë, quinna* ◊ PEK
KWIN² [QL] „pištět“: *quin-, quínë, quínëa* ◊ SIP
KWIŇG [QL, Et] „brnkat“ (onom.): *quinga-* ◊ TAŇG¹ } V Etymologiích psáno KWIG.
KWIR [QL] „roztáčet, šlehat“: *quirin, quirmë* ◊ PIR
KWIS [QL] „mumlat, šeptat“: *quir-, quisquir-, quisquirindë* ◊ SLUS
KWIT « QITYI [QL] „plést“: *quintyë, quitima, quitin, quitya-*
KWOD « QOŘO, QOSO [QL] „dusit se“: *quonda, quor-, quorin, quosta-*
KWOL [QL] „nemoc, trápení“: *quol-, quolda, quolima, quolu, quolúvië* ◊ KWAL, KWEL ◊ GEŇG, SLIW

L

LA [Et] } AL² „ne“, kořen prostého záporu: *il-firin, la-* (*lacarë*), *lá, lala, lau, laumë* ◊ BA, GU, MU } Dle některých poznámek Tolkien tento kořen opustil. [PE17]
LAB [Et, PE17, QL] „lízat, hýbat jazykem“: *lamba, lambë, lapsa-, lav-* ◊ LAP² } Slovo *lambë* je asociováno též s kořenem LAM „zvuk“, vytvořeno bylo ale od LAB.
LAD¹ [Et] „široký, plochý“: *landa, lára* ◊ DAL, LAT¹ ◊ PAL × AK¹
LAD² [PM] „smát se“: *lala-* ◊ GLAD ◊ LAL ◊ KAK, MIR² } Změna *d* na *l* je v tomto postavení zřejmě nepravdělná.
LAG¹ [Et] „ostří, klín“: *lango* ◊ NEK¹
LAG² [PE17]: *lango* „krk“ ◊ LAK² ◊ AKAS
LAŽ [PE17] „křížovat, přecházet, překračovat“: *lá, langë, lango, lahta-, pella* ◊ LAŇ
LAJ [QL, PE17, VT45] „žít, kvést“: *lairë, laisi, laito* ◊ LAJAK ◊ LAW¹
LAJAK [Et] ▷ LAJ: *laiqua* „zelený“ ◊ GWEN
LAK¹ [Et] „svižný“: *larca* ◊ ALAK ◊ KJELEK
LAK² [Et] „polykat“: **lac-, lanco* ◊ LAG² ◊ SLUK
LAL [PE17] „smát se“ ◊ LAD²
LALAM [Et] „jilm“: *alalmë, lalmë* ◊ ALAB } Odvozená slova byla též asociována s GAL¹, AL¹.
LAM 1. [Et, VT39] „zvuk“: *láma, lámína, lamma, lamya-, nalláma* ◊ OM, SLON; 2. [WJ, PE17] „zvuk, zvl. vokální, ale zmatený či neartikulaný; hlas zvířete“ ◊ GLAM ◊ LAMAN
LAMAN [WJ] ▷ LAM * „ti, jejichž hlasy jsou LAM“, tj. zvířata: *laman, lamanwa* } Utvořeno rozšířením kořene LAM (ve druhém významu) stejným způsobem, jako od KWE bylo KWEN. QL má kratší LAMA.
LAN¹ [VT42] „okraj, lem, hranice, mez“: *lanca, landa, lanë, lanwa, lanya-* ◊ GLAN ◊ REG, RIM²
LAN² [Et] „tkát“, [PE17] „splétat“: *lanat, lannë, lanwa, lanya-* ◊ NAT, WEJ, WID, WIG²
LAŇ [PE17] „přes, za“: *lá, langa-, palla* ◊ LAŽ ◊ THAR¹
LAP¹ [QL] „balit, halit“: *lapil* ◊ KHAP², WAJ¹
LAP² [Et]: *lapsë* „kojenec“ ◊ LAB } Kořen uveden zvlášť, ale pro odvozené slovo bychom si vystačili s LAB.
LAR [VT45, QL] „bohatý, tučný“: *lar, lárëa, larma, laru, larúva*
LAS¹ [Et, PE17] „list“: *lassë, lasselanta*
LAS² [Et, PE17] „poslouchat“: *lár, lasta-* ◊ SLAS } Kořeny LAS poskytují důkaz špičatosti elfích uší. Píše se: „elfí uši byly špičatější než lidské, měly tvar listu“ [Et].
LAT¹ [VT41, PE17, Et] „otevřený, přístupný“: *láta, latin, látina, latya-* ◊ LAD¹ × PAK
LAT² [VT48] „na úrovni země, nízký, nízko položený“ ◊ DAT
LAT³ [QL] „hladký“: *lalta-, latwa* ◊ PATH
LATH [Et] „řemínek“: *latta*
LAW¹ [QL] „(rostlinný) život“: *laucë, laucien, löa, loitë* ◊ LAWAR ◊ LAJ ◊ GAL¹, KEW², KOJ, TUJ
LAW² [Et] „teplý“: *lauca, laucima* ◊ AS¹, SAŽ
LAWAR [PE17, Et] ▷ LAW¹ „zlato, zlaté světlo“: *laurë, laurëa, lavar, löar* ◊ GLAWAR ◊ KUL, MALAT } Pův. zřejmě označoval květy jasných barev, zejm. zlaté, snad konkrétně Laurelinu – taková je souvislost s LAW¹.
LE [VT48, WJ] zájmený kořen 2. os. j. č.: *elyë, -l, -lya, lyë* ◊ DE ◊ KE¹
LEB [Et] „zdržovat se, zůstat, lpět“: *lemba, lemya-* ◊ LEM ◊ KHAD, KHIM
LED [WJ, PE17, Et] „jít, putovat“, v quen. a pův. zřejmě „odejít“: *leya-, lenwë, lenweta-, lesta-* ◊ DEL, LEN ◊ MEN, RAT², WAN²
LEK [Et, VT41, PE17] „uvolnit, nechat, pustit, dovolit“: *lehtha-* ◊ DAB, LER
LEKW [QL] „kloub, spoj“: *lequet, lequeta-* ◊ LIM
LEM [Et] „zdržovat se, zůstat, lpět“: *lenda-* ◊ LEB ◊ RETH
LEMEN [VT42, 48*] základ čísl. „pět“: *lemen, lemenya, lemnar* ◊ LEPEM
LEN [VT45, PE17] „cesta“: *lenna-* ◊ LED } Etymologie sice uvádí *lenna-* u kořene LED, ale lépe se odvodí od varianty LEN.
LEP [VT47] „šfourat, sebrat, chytit (prsty)“, [Et, VT42, QL] „prst“: *lepsë, lepsilë, lepta-* ◊ LEPEM, LEPEN, LEPER

- LEPEM** [VT47] ▷ LEP číslovka „pět“: *lempě, lem-pěa* ◊ LEMEN
- LEPEN** [Et, PE17] ▷ LEP ◊ LEPEM
- LEPER** [VT47] ▷ LEP „prst“: *leper*
- LER** [VT41, PE17] „volný, svobodný, neupevněný, bez překážek v pohybu“: *léra, lérina, lerta-, lerya-* ◊ LEK, PHA² × KHAP⁴
- LEW** [QL] „nemoc, nevolnost“: *leucě, leumě* ◊ GEŇG, KWAM, SLIW
- LEWEK** [PE17] „červ, plaz“: *leuca* ◊ AŇGU
- LI¹** [Et, QL, VT48] „mnoho“: *-li, liě, lin- (lindor-něa)* ◊ MAJ³, OL²
- LI²** [QL] „splétat“: *lia, liantassě, liantě, líně* ◊ LIM ◊ SLIG ◊ RAJ⁴ } Podle Tolkienovy poznámky pův. význam asi „spojovat mnohé v jedno“, tedy totožný s LI¹. Možná měl být nahrazen kořenem SLIG [Et].
- LIB¹** [Et] „kapat“: *limba* ◊ LIKW, LIP ◊ ROS⁴
- LIB²** [Et] „mast“: *laivě, lipsa* ◊ GLIB
- LIK** [Et, VT45, QL] „ostrý, bystrý“: *laica, laicě* ◊ PHIN⁴ } Et i QL mají LAIK, ale VT45 uvádí základní tvar bez zesílené samohlásky.
- LIKW** [QL] „voda, proud; čistý, jasný, průzračný“: *linquě, liquilla, liquilta, liquis, liquistěa* ◊ LIB⁴, LIP ◊ NEN
- LILIT** ◀ LILT, LITL [QL, Et] „tančit“: *lilta-, liltiě*
- LIM** [VT47, QL] ▷ LI² „spojovat, vázat“: *lim-, limil, limna, málimě* ◊ JAT, LEKW, NUT
- LIN¹** [Et, VT45, WJ] kořen pro příjemný n. hudební zvuk; „zpívat“: *linda* (& SLIN), *linda-, Lindar, lindě, lindelě, lindo* ◊ GLIN ◊ LIR ◊ NJEL, SAL } V řeči Lindar se tento kořen vztahoval především ke zvukům tekoucí vody, což by mohlo ukazovat na spojitost s LIM². Viz též pozn. k LIR.
- LIN²** [PE17, Et] „jezero, jezírko“: *ailin, linya* ◊ LON² ◊ AJ²
- LIŇG** [Et] „viset“: *linga-* ◊ GLIŇG ◊ PIP
- LIP** [QL] „kapat“: *limpě, lipil, lipta-, liptě* ◊ LIB⁴, LIKW, TIP
- LIR** [Et, QL, PE17] „zpívat, švitořit“: *lairě, lir-, lírě, lirilla, lirit* ◊ GLIR ◊ LIN⁴ ◊ NJEL } Pokud jde o „zpívací“ kořeny, všeobecně se LIR vztahuje spíše k textu, příběhu, kdežto LIN⁴ k hudbě. QL má LIŘI, z něhož se odvozuje obojí.
- LIS** [Et, PE17] „med“, [QL, VT43] „sladkost“, sekundární význam „milost“: *lis, lís, lissě* ◊ GLIS
- LIT** [Et]: *litsě* „písek“
- LIW** [Et] „ryba“: *lingwě, lingwil* ◊ SKAL² } QL má rwi, odkud *ingwil* „úhoř“; upravujeme přidáním *l-* na základě novějšího kořene.
- LO** [VT45, 49] ablativní prvek: *-lo, ló, -lóra (óma-lóra)* ◊ LOJ⁴, LON⁴ ◊ ET, 30 × DA, NA⁴
- LOD** [Et] „cesta, průjezd“, v quen. „vodní cesta“: *londě* ◊ KHOP } Jiné odvození je u kořene LON².
- LOG** [VT42] „mokrý (a měkký), nasáklý, bažinatý“: *oloirě, oloiya-* ◊ DUJ, MIS²
- LO3** [QL] „rašit, kvést“: *lohta-, lohtě* ◊ LOT, LOTH ◊ TUJ
- LOJ⁴** [PE17, VT45] ▷ LO „neuspět, postrádat, minout, chybit“ : *loicarě, loima, loiparě, loiquetě, loita-* ◊ DEW²
- LOJ²** [QL] „žízeň“: *loimě, loiměa, loirě*
- LOK** [PE17, QL] „ohýbat se, kroutit se, svíjet se“, [Et] „velký plaz, drak“: **locca, lócě* ◊ SLOK ◊ AŇGU
- LOKH** [Et] „vlasy“: *loxě* ◊ PHAS, SPIN } Možná varianta předchozího – vlnité vlasy.
- LOKW** [QL] „běžet“ (o dvounožcích): *locu-* ◊ LOP ◊ JUR
- LON¹** [Et]: *lóna* „ostrov, zejm. vzdálený, nedosažitelný“ ◊ TOL⁴
- LON²** [VT42, 48, PE17] „vodní plocha“: *lón, lóna, londě* ◊ LIN² ◊ AJ² } Etymologie odvozují slovo *londě* od LOD.
- LOP** [VT45] „kůň“, [QL] „cválat, běžet“ (o zvířatech): *lop-, lópa, lopeta-, lopsi* ◊ LOKW ◊ JUR; ROK
- LOS¹** [Et, QL] „spát, dřímat“: *lor-, lórě, Lórien, lorna* ◊ OLOS ◊ PHUM } QL uvádí jako LORO.
- LOS²** [VT42] „bílý“, [PE17] „sníh, bělost“: *lossě, lossěa* ◊ GLOS ◊ GOLOS ◊ NIKW, SPAN⁴, SRIS
- LOT** [VT42, PE17, Et] „květ, květina“: *lilótěa, lótě, lotórě, losta-, lotsě, lottě, olótě* ◊ LO3, LOTH } QL má zákl. tvar lo’o.
- LOTH** [PE17, Et] „květ, květina“: *lós, lossě* ◊ LO3, LOT
- LU¹** [Et, QL] } UL „plynout – o čase“: *lú, lúmě, lumequantalě, lúta-* } V QL jako LUHU, LU’U.
- LU²** [VT47] „oblouk, ohyb“: *lúva* ◊ KU3 } PE17 odvozuje od DUB².
- LUB** [VT45] „unavený“: *lumba* ◊ DUB⁴ × KJELEK
- LUG¹** [Et] „těžký“: *lunga, lungumaitě*
- LUG²** [Et] „modrý“: *lúně, Lúnoronti* ◊ LUJ ◊ NIN²
- LUJ** [VT48] „modrý“: *luině* ◊ LUG² ◊ NIN²
- LUK¹** [PE17, VT43] „vézt, vléci, táhnout“: *lunca, Ondoluncanando* ◊ TUK
- LUK²** [Et] „magie, okouzlení“: *lúcě, luhta-* } Od-tud i *Lúthien*, ale PE17 nověji odvozuje od LOT.
- LUK³** [QL] „bláto, sliz“: *lúcě, lúcima, lutil, luxo*
- LUM** [PE17, Et] „šero, temnota“: *lumbě, lumbulě* ◊ PHUJ, UŇG
- LUR** [VT45] „být potichu, v klidu“: *T.* ◊ KWILID
- LUS** [Et] „prázdný“: *lusta* ◊ KUM⁴ × KWA⁴
- LUT** [QL, Et, VT42] „plavat, být nadnášen vodou“: *luntě, lúto, luffa-*

M

- MA⁴** [PE17] tázací částice: *ma, manen* ◊ MAN² ◊ JA⁴

- MA²** [VT42*] „něco, věc“: *ma*, *-ma* (*calma*) ○ MO⁴
- MAD** [Et]: *marya* „bledý, hnědožlutý“ ○ MAL²
- MAG¹** [PE17, VT47] „dobrý (fyzicky)“, nikoli protiklad k „zlý“, nýbrž k „špatný, nevhodný“: *mai*, *mára* ○ MAJ² ○ MAN⁴
- MAG²** [Et, PE17] „používat, ovládat“: *mára* ○ MA3, MAP ○ JUK
- MA3** [VT47, Et, PE17] „ruka“, nejstarší a nejobecnější kořen pro ruku = prsty, dlaň a zápěstí; [QL] „uchopit“: *má*, *mahta-*, *maitě*, *málimě*, *maqua*, *mavoitě* ○ MAG², MAP ○ KWAR
- MAJ¹** [PE17] „vytvořit (umělecky)“: *Maia*, *mairě*, *mairěa*, *maita-*, *maitalě*, *maitar* ○ KAR
- MAJ²** [PE17] „skvělý, znamenitý, obdivuhodný“: *Maia*, *maina*, *maira* ○ MAG¹
- MAJ³** [QL] * „mnoho, příliš“: *mai*, *maira*, *maivo-ině* ○ LI¹, OL²
- MAK** [Et, VT39] „řezat, sekát ostrým; meč“, [QL] * „zabít“: *macar*, *macil*, *mahta-*, *mahtar*, *maica* ○ DAK, NAK
- MAL¹** [QL] „drtit, mačkat“: *malaqua*, *malo* ○ MUL ○ THAG
- MAL²** [QL] * „žlutý“: *malicon*, *malicondëa*, *malina*, *malwa* ◀ MALAT ○ MAD } Etymologie tento základ uvádí jako SMAL.
- MALAT** [PM] ▷ MAL² „zlato“: *malta* ○ LAWAR
- MAM** [UT*] „maminka“: *mamil* ○ AM⁴, NAN × TAT⁴
- MAN¹** [PE17, W], [QL] „dobrý – relativně či absolutně nezkažený, tj. neovlivněný neřádem zavedeným do Ardy Morgothem, a tedy věrný své přirozenosti a funkci“ – o myslí či duši „morálně dobrý“, o těle „zdravý, bez vad“: *manaquenta*, *mandě*, *manu*, *Manwë* ◀ AMAN ◀ MANAD ○ BAN ○ AL¹, MAG¹ } Patrně převzato z valarštiny.
- MAN²** [PE17] ▷ MA¹ rozšířený tázací základ: *man*
- MANAD** [Et] ▷ MAN¹ „konec, osud – obvykle dobrý“: *manar*, *mandě*, *Mandos* (& MBAD) ○ MBARAT
- MAP** [Et, VT47, QL] „uchopit, sevřít“: *amapta-*, *mapa-*, *mapta-*, *maptalě* ○ MA3, NAP ○ KAB, KWAR
- MAR¹** [QL] * „zrát; ovoce“: *marin*, *marina*, *marindě*, *maru* ◀ MARAK ○ JAB
- MAR²** [QL] * „krystal, perla“: *maril*, *marilla*, *Silmaril* ○ MIR¹
- MARAK** ◀ MRKṚ [QL] ▷ MAR¹ * „šťáva, vlhkost“: *marca*, *marqua* ○ PIS, SAB
- MASAG** [Et] ▷ ◀ MBAS „hníst“: *maxa*, *maxě*
- MAT** [QL, VT39, Et] „jíst“: *anto*, *maita*, *mat-*, *matil*, *matsa*, *matsima* ○ NETH²
- MAW** [QL] „křičet, bečet“ (onom.): *mavar*, *möa*, *möalin*, *möar* ○ MIW ○ MBA, NJEN
- MBA** [VT47] * „bečet“ (onom.) ◀ MBABA ○ MAW, NJEN
- MBABA** [VT47] ▷ MBA * „ovce“: *máma*, *mavar*
- MBAD** [Et] ► BAD „žalář, peklo“: *Angamanda*, *Mandos* (& MANAD)
- MBAKH** [Et] „vyměňovat“: *manca-*, *mancalě*, *mancar ○ KWAP
- MBAL** [Et] * „dlažba, dláždění“: *ambal*, *mallě*
- MBAR** [PE17, Et, QL] „bydlet, obývat“: *ambar*, *-mar* (*Eldamar*), *mardě*, *mardo* ○ KAW¹
- MBARAT** [PE17, Et] „osud“: *maranwë*, *marto*, *martya-*, *umbar* ○ MANAD } Možná totožný s předchozím, přičemž zákl. význam je „rozhodnout“ – v prvním případě o založení tábora, ve druhém o budoucnosti světa. QL má MRṬṚ.
- MBAS** [PE17, Et] „dělat těsto, péci“, [QL] též „vařit“: *massë*, *masta* ► ◀ MASAG ○ AP³
- MBATH** [VT45] „krýt, chránit“: *umbas* ○ WATH ○ SOT, TURUM
- MBAW** [Et] „nutit, tlačit, zatěžovat, podrobovat“: *maurě*, *mausta*, *mauya-* ○ NID
- MBELEK** [PE17] ► BELEK „velký, mocný, silný“: *melehtha*, *melehtë*, *Melkor* } Také uváděno ve formě MELEK. Viz též pozn. k MILIK.
- MBER** [Et] * „veselit se“: *merendě*, *merya*, *meryalě* ○ GALAS¹, GJEL × DEM
- MBIRIL** [Et] ► MIR¹+RIL * „třpytit se“: *miril*, *mirilya-* ○ TIN
- MBON** [PE17] * „kopec, hrouda“: *umbo*, *umbon* ○ TUN
- MBOTH** [Et]: *motto* „skvrna“ ○ MOT
- MBUD** [Et] ► BUD „vyčnívat“: *andamunda*, *mundo* ○ RAS
- ME** [VT43, 44*] zájmenný kořen 1. osoby množného čísla: *-lmě*, *me*, *-mmě* ○ WE¹
- MEL** [Et, PE17, QL] „milovat“: *málo*, *mel-*, *méla*, *melda*, *melin*, *melindo*, *melima*, *melissě*, *melmě* ○ NIL, SER
- MEN** [VT39, 43, PE17] „mít za cíl, směřovat, postupovat v zamýšleném směru, jít“: *hyarmen*, *men-*, *menel*, *menta-*, *mína* ○ LED, TEN² } Též použit v Etymologiích pro prostorové souvislosti, ale s významem spíše statickým – * „místo“ ○ NOM.
- MER** [Et] „chtít, toužit, přát si“: *mer-* ○ ID
- MET** [Et] „konec“: *mentě*, *métima*, *metya-* ○ KJEL¹, TEL¹
- MI** [Et, QL, PE17] } IM¹: „v, uvnitř, dovnitř“: *mi*, *minna*, *mir*, *mitya-* × ET
- MIKW** [QL] „líbat“: *micu-*, *miquě*, *miquelis*, *miquilě*
- MIL¹** [Et] „nenasytnost, zlá touha“: *mailě*, *mailëa*, *milmě*, *milya-* ◀ MILIK ○ JES¹
- MIL²** [VT45]: *milya* „měkký, jemný, slabý“ ○ PHIL, SLIN
- MILIK** [Et] ▷ MIL¹: *Melko*, *milca* } Jméno temného Valy Tolkien později odvozoval od MBELEK.
- MIN** [VT42, 48] „jeden, první“, [Et] „stát o samotě, vyčnívat“: *min*, *minassě*, *minda*, *mindě*,

mině, mindon, minquě, minya ◊ ER, IŇG, JE-SET
MIR⁴ [PE17, Et] „cenit si, vážít si; cenný, drahý“: *atamír, mírě, míríma, mirwa, mír-rya* ◄ ◊ MBIRIL ◊ MAR² ◊ BILID
MIR² [QL] „usmívat se“: *mír-, mírěa, mirilla, mirmilě* ◄ MIRIT ◊ KAK, LAD², RAJ²
MIRIT ◄ MRȚȚȚ [QL] ▷ MIR² * „šklebit se“: *mírtya-, mírtyě*
MIRU [QL] „víno“: *miru, mirucarně, mir-úva, miruvórě* } *Miruvórě* později odvozováno přímo z valarštiny [PE17, WJ], kdež *mirub* „víno“.
MIS⁴ [Et] „jít volně, toulat se, bloudit“: *miríma, místa-* ◊ RAN
MIS² [Et, VT45*] „mokrý, vlhký“ ◄ MISID, MISIK ◊ MITH ◊ LOG × PARAK
MISID ◄ MIZD [Et] ▷ MIS² * „vlhkost, mrholení“: *místě*
MISIK [Et, VT45] ▷ MIS² *míxa* „mokrý“
MITH [PE17] „bledá, světlá šed“, [Et, VT45] možná „mlha“: *místa* ◊ KHITH, MIS²
MIW [Et] „kňučet, kvílet“ (onom.): *maiwě, miulě* ◊ MAW
MO⁴ [VT42*] „osoba, někdo“: *mo, -mo (ciryamo)* ◊ MA² ◊ WE²
MO² [Et] * „těžká práce“: *mól, móta-*
MOR [Et, PE17, QL] „černý“: *mordo, morě, mórě, Moringotto, morna, morniě* ◄ MOROK
MOROK [Et] ▷ MOR: *morco* „medvěd“
MOJ [Et]: *moína* „známý, milý“
MOT [PE17] „bažina, mokřina“: T. ◊ MBOTH
MU [Et] } UM⁴ záporný kořen ◊ BA, GU, LA
MUJ [Et] * „tajný“: *muilě, muína* ◊ PHOŽ, TOR²
MUK [QL] „kálet“: *múco, muhta-, muqua, mut*
MUL [QL] „jemně namlít“: *mul-, mulma, mul-mar, mulmin* ◊ MAL⁴ ◊ POR

N

NA⁴ [PE17, Et] } AN⁴ allativní prvek, „k, směrem k“: *-n, na, na- (napan-), -nna* ◊ DA × LO
NA² [PE17, QL, Et] } AN² „být, existovat“: *na-, nai, nat* ◊ EŇ, JE
NAB [W]* „dutý“: *náva* ◊ UNUK
NAD [Et] * „louka, pastvina, údolí“: *nanda, nandě*
NAJ [PE17, QL] „působit bolest či zármutek“, [Et] „naříkat“: *naina-, nairě* ◄ ŇGAJ⁴ ◄ NAJAK ◊ NEJ } Viz též NDAJ.
NAJAK [Et, QL] ▷ NAJ „bolest“: *naicě, naicelě, naicelěa, naiqua, naitya-* ◊ OŇG } Podle Tolkienovy poznámky v Et je též možné, že tento základ nevznikl rozšířením z NAJ, nýbrž samohláskovým zesílením NAK ◄ NAIK.
NAK [Et, QL] „kousat“: *nac-, nangwa, nahta, naxa* ◄ ANAK ◊ DAK, MAK ◊ IT², NJAD
NAKH [PE17] „úzký, tenký“: *náha, nacca* ◊ AK⁴

NAKW [QL] „ukrást, vzít, získat tajně či nezákonně“: *nacu-, naquar* ◊ PIL²
NAM [VT41*] „soudit“: *nam-, náma, námiě, namna, Námo, Risil-Anamo* ◊ BAD
NAN [Et] * „maminka“: T. ◊ MAM
NAP [VT47] „rychle sevřít, uchopit“: *nappa* ◊ MAP
NAR⁴ [Et] „plamen, oheň“: *nár, nárě, narwa* ◄ ANAR ◊ RUJ, UR⁴, US
NAR² [Et] „vyprávět“: T. ◊ NJAR
NARAD ◄ NRĚR [QL] „vonět“: *narda-, nardilě, nardilěa* × JOL
NARAK [Et] „trhat, rvát“: *naraca, narca-* ◊ SKAR
NAS [Et] „špička, ostrý konec“: *nassě, nasta* ◊ SNAS ◊ AJAK, EK⁴, EREK, NEK⁴, TIL⁴
NAT [Et] „tkát, vázat“: *natsě* ◊ NUT ◊ LAN², RAJ⁴
NATH ◄ NASA [QL] „nechutnat, nelíbit se“: *nas-, násě, násěa, naswa* ◊ UG²
NAW ◄ NAV [QL] „hádat, tušit, mít podezření“: *nauma, naus, naustaviltě, nauta-, návě* ◊ NOW ◊ INIK
NDAJ [PE17] ► DAJ³ „hrozný, ohavný“: *nai- (naiquet-)* } V quen. splynulo s NAJ.
NDAK [Et] ► DAK, NAK „zabít“: *nahta-, -ndacil (Ró-mendacil)*
NDAM [Et] ► DAM „tlouci, bít kladivem“: *namba* ◊ TARAM, TOŇG
NDAN [W], PE17, Et] ► DAN „vrátit (se), vzít zpět“: *ananta, nan, nancar-, Nandor, nanwen-*
NDEB [PE17] „zkoušet, snažit se“: *nev-* ◊ RIK²
NDER [Et] ► DER⁴ „ženich“: *Ender, nér* × NDIS } Viz též NER.
NDEW [Et] ► DEW⁴ „následovat, jít za“: *neuna, neuro* × JES²
NDIL [Et] ► NIL „přítel“: *-ndil (Eärendil), nilda, nildě, nildo, nilmě, nilmo*
NDIP [PE17] ► DIP * „svěšený, sehnutý“: *nimpa* ◊ NIP
NDIS [Et] ► NIS „žena“: *Indis, -ndis (Erendis), nis, nissě* × NDER
NDOL⁴ [Et] * „oblý“: *Andolat, nóla* ◊ KOM²
NDOL² [QL] „hloubit“: *noldarě, nolpa* ◊ SAP
NDOR [PE17, WJ] ► DOR „země, souš“ (jako protiklad k vodě, moři): *nór, nórě* (& NO⁴) } Starší zdroj vykládá jako „zůstávat, bydlet“; taktéž směřuje především ke slovu *nórě*, v němž splývají kořeny NDOR a NO⁴.
NDU [Et, PE17] ► NU „klesat, zapadat“: *andúně, númen, númenya, núta-* ◄ NDUR ◊ KJEL²
NDUB [PE17] ► DUB²: *numba* „sehnutý, shrbený“ ◊ KAW²
NDUL [Et] ► DUL „skrývat, halit“: *nulda, nulla* ◊ SKAL⁴
NDUR [Et] ▷ NDU „klanět se“, sekundární význam „sloužit, poslouchat“: *-(n)dur (Arandur, Isildur), núro* ◊ BEW

- NEB [PE17] „obrátit se směrem k (mluvčímu)“:
T. ◦ NIB
- NED [Et] „střed“: T. < ENED ◦ NEL
- NEG [VT45]: „plástev“ ◦ NE3
- NE3 [QL] * „včela“: *nehtelë, Niellúnë, nier, nierwes* ◦ NEG
- NEJ ◦ NEI [Et] „slza“: *nië, nieninquë, Nienna, nírë, nítë* ◦ NAJ, NEN
- NEK¹ [PE17] * „špička, klín“: *necel, nehta, nehtë* ◦ EK¹ ◦ LAG¹, NAS, TIL²
- NEK² [PE17] „zbovit“: *-enca, nec-, nehta-* ◦ PEN¹
- NEK³ [VT47, 48] „dělit, oddělovat“ < ENEK ◦ SAT
} Může být příbuzné s NEK¹?
- NEL [Et, VT42] „tři“: *nelttil, nelya* ◦ NELED ◦ NED
- NELED [VT48, Et] ▷ NEL „tři“: *neldë, neldië*
- NELEK [Et, VT46] „zub“: *nelcë, nelet* ◦ NJELEK
◦ KARAK
- NEM [QL] * „šít“: *nelma, nem-, nemba* ◦ THER
- NEN [Et, PE17] „voda“, [QL] „téci“: *nellë, nén, nendë, nénu* ◦ NEJ ◦ LIKW, SIR
- NEŇ [Et] „nos“: *nengwë, nengwëa*
- NER [WJ, VT47, QL] „muž“, pův. „fyzická síla, statečnost“: *ner, nercë, nerdo, Nessa* ◦ WEG¹
} Etymologie mají DER „muž“; jméno Valië odvozuje od kořene NETH.
- NETER [VT47, Et] „devět“: *nerťë, nertëa*
- NETH¹ 1. [Et, VT47] „mladý, svěží, živý, veselý“ (spojováno zejm. s mladými ženami): *nésë, Nessa, nessima, nettë* ◦ GWEN, WEN¹, WIR²;
2. [VT47] „sestra“: *nésa, nettë* ◦ THEL } Jiná etymologie jména *Nessa* je uvedena u NER.
- NETH² ◦ NESE [QL] „krmit, pást (se)“: *nes, neselë, nesta* ◦ MAT
- NI¹ [Et] } IN¹ „žena“: *ní* ◦ NIS
- NI² [PE17, Et] zájmenný základ 1. osoby jednotného čísla: *inyë, -n, ni, -nyë*
- NIB [Et] „tvář, předek“: T. ◦ NEB
- NID 1. [VT41] „nutit, naléhat, tlačit“ (narozdíl od 3OR¹ i fyzicky): *nir-, níra, nirmë* < INID ◦ MBAW; 2. [Et] „opírat se“: *nirwa* } Slova uvedená v první části jiný text odvozuje od NIR.
- NIK [VT48] „malý“ (s dobrými souvislostmi): *-incë (lepincë), níca, nincë* ◦ NIP, PIK ◦ TIT
- NIKW 1. [PE17, WJ] * „chlad, sníh, led“ 2. [Et, QL] „bílý“: *nicu-, ninquë, ninquissë, ninquita-, niquë, niquis, nixë* ◦ IS², LOS², RIŇG, SPAN
- NIL [Et] „přítel“, [PE17] „milovat jako přítele“ ◦ NDIL ◦ MEL, SER
- NIN¹ [Et] „křehký, štíhlý“: *nindë* ◦ DEN¹, PHIL
- NIN² [QL] * „modrozelený“: *ningon, ninwa* ◦ LUG², LUJ
- NIP [VT48] „malý“, obvykle s náznakem slabosti: *nimpë, nípa* ◦ NIK, NDIP
- NIR [VT41, PE17] „vůle, záměr, úmyslné rozhodnutí“: *níra, nirmë* ◦ UB² } Jiné odvození je uvedeno u NID.
- NIS [Et] ▷ NI¹ „žena“ ◦ NDIS
- NJAD [Et, VT46] „hryzat“: *nyarro* ◦ NAK
- NJAR [Et, QL] „vyprávět“: *nyar-, nyarië, nyarna* ◦ NAR² ◦ KWET } QL má dále *nyanda*, pro něž bychom potřebovali ještě NJAD ◦ NYAŇA.
- NJAT [QL] „tlachat, žvanit“: *nyata-, nyatil* ◦ KWET
- NJATH ◦ NYASA [QL] * „škrábat“: *nyas, nyas-* ◦ SRIP
- NJEL [Et] „zvonit, zpívat, sladce znít“: *nyellë, nyello, Solonyeldi* ◦ LIN¹, LIR, SAL } PE17 uvádí podobné (Ň)GJEL, (Ň)GJOL „zvonění“ bez odvozenin.
- NJELEK [PE15*]: *nyelet* „nehet“ ◦ NELEK
- NJEN [QL] „mečet, bečet“ (onom.): *nyé, nyéni* ◦ MAW, MBA
- NO¹ [PE17, Et, QL] } ON „zplodit; narodit se“: *Apanónar, no-, nórë* (& NDOR), *nossë, nosta, nostalë, onóro* ◦ PU3 } Ve slově *nórë* splývá odvozenina tohoto kořene původního významu „rod či kmen, jeho území“ se slovem vytvořeným od základu NDOR, označujícím suchou zemi jako protiklad moře.
- NO² [VT49*] prostorově „za, vzadu“, časově „před“: *nó, nōa* × EP } QL má v přesně opačném významu.
- NOL [QL] „odvážit se“: *nol-, nolmë, noloitë, nolwa* ◦ KAN²
- NOM [VT42*] „místo“: *nómë, sinomë, tanomë* ◦ MEN
- NOR [PE17] „běžet, skákat“, [QL] „běžet, jet, točit se“: *nor-, normë, norollë, norta-* ◦ JUR; PIR
- NOROTH [Et]: *norsa* „obr“
- NOT [PE17, Et] „počítat“: *not-, nótë, notessë, únótima*
- NOW [Et] „myslet, představovat si“: *nausë, nó, nōa* ◦ NAW ◦ SAM
- NU [Et, PE17, QL] } UN „klesat, sestupovat“: *nu, nún, núta-* ◦ NDU ◦ NUR¹ × RO
- NUK [WJ, PE17, VT39] „trpasličí, zakrnělý, nedorostlý, nedokonalý“: *nauca, Nauco, nuhta-* } Etymologie odvozovaly od NAUK, NAWAK.
- NUPH ◦ NUEU [QL] „čich“: *nuptë, nuv-* ◦ NUS¹
- NUR¹ [Et] ▷ NU * „hluboký“: *núra* ◦ TUB
- NUR² [QL] * „vrčet“: *nur, nurru-*
- NUS¹ [QL] „čich“: *nus, nustë* ◦ NUPH
- NUS² [VT46] „smysl, moudrost“: T. ◦ ŇGOL
- NUT [Et] „vázat“: *nauta, nut-, nútë* ◦ NAT ◦ LIM, RAP, SNAR, WED

Ň

- ŇAL [PM] „zářit odrazem“, [PE17] „jasně zářit“: *Altariellë, yúyal* ◦ ŇGAL
- ŇGAJ¹ ◦ DAHYA [QL] ▷ NAJ * „mučit, trápit“: *angaitya-, angayassë* ◦ ŇGWAL
- ŇGAJ² [PE17] ▷ GAJ³ „zet, rozšiřovat se, otevírat se“: *ňaira*
- ŇGAL [PE17] ▷ GAL², ŇAL „lesk, záře“: *ňalta, Ňaltariel* ◦ KAL

ŇGAN [Et] „hrát na strunný nástroj“ < ŇGANAD
 ◇ SAL
ŇGANAD [Et] ▷ ŇGAN: *ňanda-*, *ňandaro*, *ňandě*,
ňandelě, *ňandellě*
ŇGARAM [Et] „vlk“: *ňarmo* ◇ DARAK
ŇGAW [Et] „výť“: *ňaulě*, *ňauro* ◇ KHUG } PE17
 odvozuje slovo *ňauro* „vlkodlak“ od stejné znějícího kořene, ale uvádí jeho význam jako „zastírat, maskovat, padělat“.
ŇGET « DETE [QL] „dostat, chytit“: *ňet-* ◇ KAM³
ŇGIL [MR, PE17] ► GIL „stříbrný lesk“: *ňillě*
ŇGJAL [Et] „mluvit nahlas nebo nesouvisle“
 < ŇGJALAM ◇ JAL
ŇGJALAM [Et] ▷ ŇGJAL: *indyalmě*, *yalmě* ◇ GLAM
ŇGJO [Et] „vnuk, potomek“: *indyo* < ŇGJON
ŇGJON [Et] ▷ ŇGJO ◇ JON
ŇGOL [W], [Et] „znalost, moudrost, učení“: *ingolě*,
ingolmo, *ňóla*, *Ňoldor*, *ňólě*, *ňolwě* ◇ ŇGUL
 ◇ IS¹, NUS² } Podle někt. poznámek tento význam je sekundární; pův. prý to bylo „tmavý, tmavohnědý“ (o vlasech), odtud jméno *Ňoldor* a až podle toho „znalost, učenost“ [PE17].
ŇGOR [PE17] „hrůza, bázeň, úcta“: *T.* < ŇGOROTH
 ◇ ŇGUR²
ŇGOROTH [Et] ▷ ŇGOR „hrůza“: *ňorta*, *ňorto*
ŇGOTH [MR*]: *Moringotto* „Černý nepřítel“
 ◇ KOTH
ŇGUL [PE17] zřejmě „zlá“ varianta ŇGOL: *ňúlě*
 „černá magie“
ŇGUR¹ [Et, VT46, PE17] „zemřít“: *ňuru*, *Ňurufantur*,
ňuruhuině ◇ KWEL, PHIR × KOJ
ŇGUR² [W] „hrůza“: *T.* < ŇGURUK ◇ ŇGOR ◇ RUK,
 THOS
ŇGURUK [W] ▷ ŇGUR²+RUK: *T.*
ŇGWAL [Et] „mučít“: *ňwalca*, *ňwalma*, *ňwalya-*,
ungwalě ◇ ŇGAJ¹
ŇOL [Et, VT46] „zapáchat“: *olmě* ◇ JOL ◇ THAW,
 THUS

O

OJ¹ [Et, PE17] „stále, vždy, věčně“: *oi*, *oi(o)-* (*Oi-encarmě*),
oia, *oialě*, *oira*, *oirě* ◇ BOR
OJ² [QL] * „chudý“: *oica*, *oisě*, *oista-*, *oita-* × AW²
OK [PE17, VT43] „zlý, špatný“: *olca*, *ongwě* < OKOT
 ◇ AK², UK ◇ SRUG × AL¹
OKOT « OKTĀ [Et] > KOT¹ ▷ OK: *ohta*, *ohtar*
OL¹ [UT*] „snít“ (mít krásnou, jasnou představu, vidinu,
 spíše než obyčejný noční sen): *ol-* < OLOS
OL² [QL] * „mnoho“: *olda*, *oldě*, *olli* ◇ LI¹, MAJ³,
 RIM¹
OLOB [PM] „větev“: *olwa* } Etymologie mají GOLOB.
OLOS 1. [Et, QL] > LOS¹ „sen“: *olor*, *olorda*, *oló-rěa*
 ◇ PHAN³; 2. [UT] ▷ OL¹ „sen, vidění“: *olos*,
Olórin, *olosta* } Podle staršího odvození je

kořen rozšířením základu LOS¹ „spát“ a nemá žádné zvláštní upřesnění významu. Podle novějšího však vznikl z kořene OL¹, jehož základním významem není obyčejný noční sen.
OM [PE17, Et] kořen pro protáhlejší, rezonující zvuk (zejm. hlas): *óma*, *óman*, *óměa* ◇ LAM, SLON
ON [Et, PE17, WJ] } NO¹ „zplodit, porodit; narodit se“: *onna*, *onta-*, *ontarě*, *ontaro*
OŇG [QL] „bolest“: *ong-*, *ongwě* ◇ NAJAK, SISIT
OP [PE17] * „ústa“: *ópa*, *úpa* ◇ PEŇ, SOŇ
OR [Et, PE17, QL] } RO „vzhůru, vysoko; stoupat“: *anarórě*, *or*, *órě*, *oromardi*, *oronta*, *orosta orta-* < ORON, OROT ◇ AM², KHAL¹, TA3
ORON « OR-NI [Et] ▷ OR „vysoký strom“: *orně* ◇ GALAD
OROT [Et] ▷ OR „výšina, hora“: *oronta*, *oron*, *orto*
OROM [Et] > ROM: *Oromě* (lidová etymologie)
OS¹ [Et] „okolo, o“: *os, *osto* } Jiné odvození *osto* „město“ v. OSOT.
OS² [PE17] kořen pro syčení, šum, pěnivý zvuk: *Ossě* } Jiné odvození v. GOS.
OSOT [WJ] > SOT „chránit, bránit, krýt“: *osto* } Etymologie odvozují z os¹.
OTOK [VT47, Et] „sedm“: *osco*, *oxo* ◇ OTOS } Tento kořen se obvykle v quenijštině moc nepoužívá.
OTOS [VT47, Et] „sedm“: *Otselen*, *otso*, *otsola* ◇ OTOK
OW [QL] * „ovčí vlna“ } Etymologie patrně nahrazují kořenem TOW, odvozená slova lze přizpůsobit přidáním počáteční souhlásky.

P

PA¹ [VT43] } AP¹ „dotýkat se“: *pa*, *pá*
PA² [VT44*] } AP² „po“: *pa*, *pá*
PAD [Et] * „ohrazené místo, dvůr“: *panda* ◇ PEL¹, THUR
PAJ [QL] „potrestat, oplatit, pomstít se; dobýt“: *apairě*, *paimě*, *paimeně*, *paimesta*, *paimeta-*, *pairemo*, *paitya-*
PAK [VT41, PE17] „uzavřít“: *pahta* ◇ KHOL × LAT¹
PAL [Et, VT47, QL] „široký, širý, rozlehlý, otevřený“ – pův. o zemi, ploché a rovné: *palis*, *palla*, *palmě*, *palu-*, *paluhta*, *palúre*, *palya-* < PALAN, PALAT ◇ DAL, JAN¹, LAD¹, ROS² × AK¹
PALAN [Et, VT47] ▷ PAL * „široko daleko“: *palan*, *palantír*, *palda* ◇ KHAJ
PALAP [Et] * „bít, plácát“: *palpa-* ◇ PILIT ◇ SPALAP } Možná též rozšíření kořene PAL (jakožto „bít naplocho“).
PALAT [VT47] ▷ PAL * „dlaň“: *palta*, *palta-* ◇ MA3, RUN¹ ◇ PILIT } QL má PLTYL.
PAN [Et] „umístit, upevnit“ (zvl. o práci se dřevem), [PE17, QL] „uspořádat, srovnat“: *ampano*, *páno*, *panya-* ◇ STAB, TAK

- PAP** [QL] *,třást se“: *pap-*, *pampilë*, *pampilëa*, *pampinë*, *patil* ◊ GIR, KWATH
- PAR**¹ [PE17, QL] „slupka, kůra; kniha“: *parca*, *parma*, *parna* ◊ PARAN ◊ RAD, SAD
- PAR**² [Et] „složit, dát dohromady“: *parma*
- PAR**³ [PE17] „učit se, získávat informace – nikoli zkušeností či pozorováním, ale komunikací – vyučováním n. popisem ve slovech či písmu“: *parma* } Kořeny PAR mají naprosto odlišný význam, ale všechny zřejmě vznikly převážně za účelem vysvětlení slova *parma* „kniha“.
- PARAK** [Et]: *parca* „suchý“ ◊ DOR × MIS²
- PARAN** [PE17] ▷ PAR¹ „oloupaný, holý, nahý“: *parnë* ◊ PHAL²
- PAS** [PE17] ◊ PATH
- PAT**¹ [Et, QL] „otevřít, rozvinout, ukázat“: *panta* ◊ ETER, WEL
- PAT**² [QL] *,klapat“ (onom.): *pat-*, *patacanda*, *patacë*, *patinca* ◊ PET
- PATH** [PE17, Et] „hladký, hedvábný“: *pásë, *passa*, *pasta* ◊ PAS ◊ LAT³, RUN³
- PED** [PE17] „svah, sklon; strmě se svažovat“: *ampendë*, *penda*, *pendë* } Etymologie mají PEN², PENED, ale PE17 výslovně upravuje na PED.
- PEG** [Et] „ústa“: *pé* } Pozdější zdroj mění tento kořen na PEÑ.
- PEJ** [PE17] *,malý“: *pia* ◊ PIK
- PEL**¹ [PE17, QL, Et] „plotit, ohradit; hrana, mez, plot“: *pella*, *pelo*, *pelto* ◊ PELES ◊ JOD, PAD, THUR
- PEL**² [Et] „otáčet se kolem pevného bodu“: *pel-*, *peltas* ◊ KWER
- PELES** [Et] ▷ PEL¹ *,ohrazené místo, město“: *opelë*, *peler* ◊ OSOT
- PEK** [QL] *,chochol, hřeben“ (kohoutí ap.): *pehtë* ◊ PEKW ◊ KWIN¹
- PEKW** [QL] *,česat“: *pecu-*, *pequil* ◊ PEK
- PEN**¹ [PE17, WJ] „postrádat, nemít“: *pen*, *penda-*, *penya* ◊ NEK² × UB¹
- PEN**² [Et] *,svažovat se“ ◊ PENED } Pozdější zdroje mění na PED.
- PENED** [Et] ▷ PEN²
- PEÑ** [VT39] *,ústa“: *pé*, *penga-* ◊ OP, SOÑ } Starší Etymologie mají PEG.
- PER** [Et] „rozpůlit“, [PE17] „polovina“: *Pereldar*, *peresta*, *perina*, *perta*, *perya-*
- PERES** [Et] „ovlivňovat, měnit, rušit“: T. ◊ WIS²
- PET** [QL] *,tlouci, klovat“: *penta* ◊ PAT² ◊ TAM¹
- PHAB** ◊ EABA [QL] *,tlustý, otlýlý“: *famba*, *fambo* ◊ TIW
- PHAJ**¹ [Et, PM, MR] *,duch, duše“ (pův. význam „vyzařovat“): *faila*, *faina-*, *fairë*, *fëa* × SRAW
- PHAJ**² ◊ EAÿA [QL] *,svoboda“: *faino*, *fairë*, *fai-rië* ◊ LER
- PHAL**¹ [Et, PE17, QL] „pěna; šplouchat, cákat“: *Falanyeldi*, *fallë*, *falma*, *falmarin* ◊ PHALAS ◊ SPAL ◊ SOL, WIG¹
- PHAL**² ◊ EALA [QL] „holý, nahý“: *falca*, *falcassëa* ◊ PARAN
- PHALAK** ◊ FLKL [QL] „roztínat, sekat“: *falqua*, *fa-lquan* ◊ KIR, SJAD
- PHALAS** [Et] ▷ PHAL¹ „pěna“: *falassë*, *falasta-* ◊ SPALAS
- PHAN**¹ [PE17, VT43] „krýt, stínit, halit“: *fana*, *fanta-* ◊ SPAN² ◊ SKAL¹, WAJ¹, WATHAR } Mezi PHAN¹ a SPAN¹ docházelo k ovlivňování významů.
- PHAN**² [PE17] „bílý“ ◊ SPAN¹ } Někde psáno EAN. Dále viz SPAN¹, SPAN².
- PHAN**³ ◊ EANA, ENTŇ [QL] *,sen“: *fanórë*, *fanórëa*, *fanwë* ◊ OLOS
- PHAR** [Et] „dosahovat, stačit“: *fárë*, *fárëa*, *farya-*
- PHARAN** [PE17] *,jeřáb (strom)“: *faran*, *oro-farnë*
- PHAS** [Et] *,(zcuhané) vlasy“: *farnë*, *fassë*, *fasta-* ◊ LOKH, SPIN, TIL²
- PHAW** ◊ PHAU [Et] „mít otevřená ústa“: *fauca* } PE17 překládá jako „vydávat (páchnoucí dech ap.)“
- PHEG** [VT46] „vnitřek, jádro, podstata“: T.
- PHELEG** [Et] „jeskyně“: *felya* ◊ PHELEK ◊ GAT², ROD
- PHELEK** [PE17] *felco* „důl, jeskyně, podzemní obydlí“ ◊ PHELEG
- PHEN** [PE17, Et] „dveře“: *fenda*, *fenna* ◊ AD²
- PHER**¹ [Et] „buk“ ◊ PHEREN ◊ BERETh
- PHER**² [PE17] *,pohotový, připravený, hbitý“: *fë-ri-ma*, *ferina*, *ferya-*
- PHEREN** [Et] ▷ PHER¹ „buk“: *feren*, *ferinya*, *ferna*, *fernë*
- PHEW** [Et] „hrozit se, hnusit si“: *feuya-* ◊ DJEL
- PHI** [Et, VT46]: *fi-on* „sokol“
- PHIL** ◊ FILI [QL] „jemný, tenký“: *filima*, *filquë*, *filumë* ◊ MIL², NIN¹
- PHILIK** [Et] „ptáček“: *flit*
- PHIN**¹ [PE17, Et, QL] „zručný, šikovný (zejm. o rukou a prstech), jemný; bystrý“: *finda*, *finda-*, *finwa*, *finya* ◊ LIK, KUR
- PHIN**² [PM] „vlasy“: *finda*, *findë*, *finë* ◊ SPIN } Vhodnější je podoba SPIN [PE17, Et].
- PHIR** [WJ, Et] „vydechnout“, později „zemřít přirozenou smrtí“: *fairë*, *fir-*, *firima*, *Firimar*, *firin*, *Firyar* ◊ KWEL, ŇGUR¹
- PHO3** ◊ FO3O [QL] „skrývat, syslit, tajně hromadit“: *föalócë*, *foina*, *fólë*, *fólima* ◊ MUJ, TOR² } *Föalócë* „drak střežící poklad“ později zařazeno pod PHAW, tedy asi „drak s páchnoucím dechem“.
- PHOR** [Et] „pravice“: *formaitë*, *formen*, *formenya*, *forya* × KHJAR
- PHUJ** [Et] *,temná noc, hluboký stín“: *fuinë*, *huinë*, *huiva* ◊ LUM, THUS, UŇG

PHUM « FUMU [QL] „spát“: *fum-, fúmě, fúmelot*
 ◇ LOS⁴ × KUJ } Tento kořen se narozdíl od LOR
 zřejmě týká především hlubšího spánku.

PHUR [GL*] „lhát“: *fur-, furu*

PIK [Et, WJ] „drobný“: *Picinaucor, pitya* ◇ NIK,
 TIK ◇ PEJ, TIT × KHAW⁴

PIL⁴ [QL] „peří“: *pilin, pilintelě* ◇ PILIM ◇ KWES

PIL² [QL] „loupit“: *pil-, pilmo, pilucca, pilwě*
 ◇ NAKW

PILIM [Et] ▷ PIL⁴: *pilin* „šíp“ } Dle VT46 není ko-
 řenový tvar zcela jistý, možné je též čtení PILIN.

PILIT « PITYL [QL] „úder plochou dlaní“: *pilya-,
 pilyě* ◇ PALAT ◇ PALAP

PIP [QL] „viset, vléci se“: *pimpě, pimpilin*
 ◇ KWIKW ◇ LIŇG

PIR [QL] „točit se, vrtět se“: *pir-, pirin, piri-
 numbě* ◇ KWIR ◇ NOR

PIS [Et] „šfáva“: *pirya* ◇ MARAK, SAB

PIW [Et] „plivat“: *piuta-* ◇ RET²

POJ [QL, Et] „čistý“: *poica, poimě, poita-,
 poitya-* ◇ ALU, SOW × WA3

POL⁴ [VT41, Et, QL] „moci, mít fyzickou sílu či
 schopnost“, [PE17] „velký, silný“: *pol-, polca*
 ◇ POLOD } Jiná poznámka uvádí základní význam
 jako „rozdrtit, rozlámat“ a směřuje ještě k odv.
 slovu „mouka“ [PE17].

POL² [QL] „oves“: *polě, polenta, polessě, polina,
 polisimpě* ◇ POR

POLOD [Et] ▷ POL⁴ „tělesně silný“: *polda, poldorě,
 poldórěa* ◇ BEL, TULUK

POR [Et]: *porě* „mouka“ ◇ POL² ◇ MUL

POROK [VT47, QL] „slepice“ (onom.): *porocě, po-
 rocellě* ◇ KOROK² ◇ KEK

POT [Et] „zvířecí noha“: *T.* ◇ TAL

PU3 « PU(HU) [QL] „plodit, rozmnožovat se“:
puhta, puxě ◇ NO⁴

PUL [QL] „dmout se, natékat“: *pul-, pulmě*

PUP [QL] „bublina“: *pumpo, pumpolě* ◇ PUTH

PUS [Et] „zastavit, přestat“: *pusta, pusta-* ◇ PUT
 } Možná měl být nahrazen kořenem PUT.

PUT [Et] „zastavit“: *punta, pusta-, putta* ◇ PUS
 ◇ DAR, TAP

PUTh « PUSU [QL] „foukat, nafukovat“: *pus-,
 pussě, pusulpě, pusulta-* ◇ PUP ◇ SWES, THU

R

RAB⁴ 1. [Et, VT46] „divoký, nezkrocený“ 2. [PE17]
 „zbloudilý, putující, neusazený“ (postrádající
 směr n. účel): *ráva, ravanda* ◇ RAW, SRAB
 ◇ BEREK

RAB² [Et, VT46] „zed, břeh“: *ramba, ráva*

RAD⁴ « RAŘA [QL] „loupat, škrábat, odírat“: *rar-,
 randa, rasta* ◇ PAR⁴ ◇ SAD

RAD² [Et] „vracet se“: *randa*

RAG [Et] „křivý“: *T.* ◇ RAJAK, SKWAR

RAJ⁴ [VT42] „plést, dělat síť nebo krajku“, též
 „chytat do sítě“: *carrěa, raima, raita-, rěa-*
 ◇ LI², NAT, REB, REM

RAJ² [PE17] „usmívat se, projevovat potěšení či
 přízeň výrazem tváře“: *raina, raita-* ◇ MIR²

RAJAK [Et] „křivý, nesprávný“: *raica* ◇ RAG, SK-
 WAR } Jiné odvození je uvedeno u kořene RIK⁴.

RAK⁴ [MC*] „lámat“: *rac-* ◇ RUV, SKAT

RAK² [Et] „natahovat se, dosahovat“: *ranco, ran-
 gwě*

RAM⁴ [Et] „křídlo“: *Eärrámě, ráma, ramya-*
 ◇ WIL

RAM² [QL] „křičet, troubit“: *ram-, rambě* ◇ ROM

RAN [Et, VT42, PE17] „putovat, toulat se, bloudit,
 jít nejistou cestou“, [PE17] „chybovat, bloudit,
 odchylovat se od nařízeného či zvoleného
 směru“: *Rána, ráně, ráněa, ranya* ◇ MIS⁴

RAP [VT46] „vázat“ ◇ NUT, SNAR

RAS [Et] „vyčnít“: **arassě, rassě* ◇ MBUD

RASAT [Et] „dvanáct“: **rasta*

RAT⁴ [PE17] „čnit, tyčit se“: *ráta-* < ARAT ◇ BARAD,
 TJUL

RAT² [Et] „jít, kráčet“: *T.* ◇ BAT, LED

RAW [QL, Et] „dravý, divoký“: *rá, rausima,
 raustě, ravenně* ◇ RAB⁴ ◇ SRAB

REB [VT42] „zaplétat, chytat do sítě“: *remba-,
 rembě, rembina* ◇ REM ◇ RAJ⁴

RED⁴ [Et] „rozhazovat, sít“: *rer-* < ERED ◇ SPAR²

RED² « RESE [QL] „pomáhat, podporovat“: *rendo,
 réro, ressě, resta* ◇ ATH

REG [Et] „hrana, hranice, okraj“: *réna* ◇ LAN⁴,
 RIM²

REK [PE17] „uniknout; zachránit (se) před zká-
 zou, ztrátou či nebezpečím“: *rehtě* ◇ BAR

REN [PM] „připomínat (si), mít v mysli“: *T.* ◇ SAN

REM [VT42] „zaplétat, chytat do sítě“: *rem-,
 remma* ◇ REB ◇ RAJ⁴, SNEW

REP [Et] „ohyb, hák“: *rempa* ◇ GAP, GAT⁴

RET⁴ [PE17] „lézt (vzhůru)“: *retto*

RET² « RETYE [QL] „plivat“: *rentyě, retima,
 retya-* ◇ PIW

RETh [PE17] „zůstávat na stejném místě“, odtud
 „být klidný, trpělivý“: *T.* ◇ LEM

RIG [PE17, Et] „věnec, koruna“, [PM] „plést, vi-
 nou, vít“: *ría, riě, riellě, rína* ◇ WEJ

RIK⁴ [VT39, QL] „kroutit, točit“: *marihta, raica*
 ◇ SNUR } Etymologie mají RAJAK.

RIK² [PE17] „snažit se, vyvíjet úsilí, pokoušet se
 o něco (navzdory překážce či protivníkovi)“:
ric- ◇ NDEB

RIK³ [Et] „škubnutí, náhlý pohyb“: *rihta-, rincě*
 ◇ RIKH ◇ KARAP

RIKH [Et] ◇ RIK³

RIL [PE17] „jasný, zářivý“, [Et] „třpytit se“: *rilma,
 rilya, Silmaril* ◇ GIL, SIL, THIL ◇ IT⁴, SINIT

- RIM¹** [Et, VT46] „oplývat“: *rimba, rimbě* ◊ OL², UB¹, UM²
- RIM²** [QL] *, „okraj, lem, hranice“: *rim-, ríma, rímenoitě* ◊ RIP² ◊ LAN¹, REG } V Et psáno ři, ve VT46 poznámka o úpravě na SRI.
- RIN** [Et, QL] *, „kruh“: *rinda, rindě* ◊ KOR
- RIŇG** [Et, QL] „chladný“: *rin, ringa, ringě, ringwě* ◊ NIKW
- RIP¹** [Et] „letět, řířit se“: *rimpa* ◊ ALAK, THOR
- RIP²** [QL] *, „pruh“: *rimpě, rípa, rípta-* ◊ RIM² ◊ KWILIT
- RIS** [Et, PE17] „sekat, štípat“: *rísta-* ◊ KIRIS ◊ KIR, SJAD
- RO** [Et, PE17, QL] } OR „zvedat se, stoupat“: *rómen, rómenya, róna* × NU
- ROD** [Et] „jeskyně, klenba“: *rondo* ◊ ROT ◊ GAT², PHELEG } Novější zdroj uvádí RON¹ a upřesňuje význam.
- ROJ¹** [Et] „honit, pronásledovat“: *roimě, roita-, ronyo* ◊ SPAR¹
- ROJ²** [Et] „zrzavý, červený“: *roina* ◊ GROJ ◊ GAJ², KARAN, RUS¹
- ROK** [Et] *, „kůň“: *rocco, roquen* ◊ LOP
- ROM** [W], Et, PE17] kořen pro zvuk trumpet či rohů: *róma, romba* ◊ OROM ◊ RAM²
- RON¹** [W] „klenout se – o přírodních i umělých stropích, ale vždy v pohledu zespolá, zevnitř“: *rondo* } Etymologie mají ROD.
- RON²** [PE17] „pevný, hmatatelný, hmotný“: *ronda* ◊ GRON ◊ SRON
- ROS¹** [PM] „kapky, vodní tříšť (rozprášená větrem z fontány, vodopádu či lámajících se vln)“, [Et] „kapat“: *rossě* ◊ LIB¹, WIG¹
- ROS²** [Et] *, „pláň“: T. ◊ PAL
- ROT** [PE17] „jeskyně“, [VT46] „vývrt, tunel“, [QL] „dutina“: *ronta, róta, rotsě, rofto* ◊ GROT ◊ ROD, SROT ◊ SAP, UNUK
- RUD** [Et] *, „kyj, klacek“: *runda* ◊ GRUD
- RUŽ** ◊ RU’U [QL] *, „klid, mír“: *rua, ruě, ruín, rúya* ◊ KWILID, SED
- RUJ** [PE17] „planout“: *aparuivě, ruimen, ruina, ruině, ruivě* ◊ NAR¹, UR¹ } Odtud by se dala odvodit i slova, která má PM pod koř. RUN².
- RUK** [W], VT39, PE17] nejstarší základ pro strach a strašné věci a tvory: *orco, rauco, rúcima, ruhta-, urco* ◊ GAJAS² GOS, KAWAR, ŇGUR² } Výraz *orco* byl do queništiny převzat ze sindarštiny. Starší zdroj jej odvozuje od OROK *, „skřet“, kořen RUK je přeložen jako „démon“ [Et].
- RUN¹** [Et] „dlaň ruky n. spodní plocha chodidla“: *runya, talluně* ◊ PALAT, TAL
- RUN²** [PM] „rudý, žhnoucí“: *runya, rúnya* ◊ URUN ◊ BARAS, JUL² } Viz též RUJ.
- RUN³** [PE17] „hladit, brousit, leštit“: *runda* ◊ PATH
- RUS¹** [VT41] *, „červenohnědý, zrzavý“: *rusco, ruscuítě, russa, russě* ◊ URUS ◊ BARAN, GAJ², ROJ²
- RUS²** [Et] „lesk kovu“: *russě*
- RUTH** [PE17] „hněv, zuřivost, vztek“: *rúsě, rúsěa, ruxa, ursa-*
- RUW** ◊ RUVU [QL] „puknout“: *rúvina* ◊ RAK¹ } Podobnost kořene není jistá, mohla by být i RUB.

S

- SA** [VT48] zájmený kořen 3. osoby j. č.: *-s, sa* ◊ SE, TA²
- SAB** [Et]: *sáva* „šáva“ ◊ MARAK, PIS
- SAD** [VT42] „dřít, loupat, stahovat“: T. ◊ RAD ◊ PAR¹
- SAG** [Et]: *sangwa* „jed“, *sára* „hořký“ ◊ SLOJ
- SAŽ** [QL] „horko“: *sahta-, saiwa, saquila* ◊ LAW², UR¹
- SAJ¹** [Et] „vědět, chápat“: *saira, sairon* ◊ IS¹, KHAN¹
- SAJ²** [QL] *, „hlad“: *saita-* ◊ SAJAK
- SAJAK** [QL] ▷ SAJ²: *saicě, saicelě, saicelěa, saiqua, saitya-*
- SAJAP** [QL] *, „bota“: *hyapa, saipo* } Etymologie mají SKJAP.
- SAK** [QL] *, „hledat“: *sac-* ◊ KETH
- SAL** [QL] *, „hudba“: *salamba, salaquintil, salma, salmě, salquin* ◊ LIN¹, NJEL, ŇGAN
- SALAK** [QL, Et] *, „tráva, bylina“: **salahta-, salca, salquě* } V QL ve tvaru SĹKĹ.
- SALAP** [QL, Et] „vylizovat, srkat“: *salpa* ◊ SULUP } QL má SĹPL.
- SAM** [VT41, PE17] „myslet, uvědomovat si“: *ósanwě, sáma, sanar, sanwě* ◊ NOW, REN } Slovo *sanar*, nevzniklo-li analogií podle *sanwě*, vyžaduje obměněný kořen SAN.
- SAP** [QL] „kopat, hloubit“: *sampa, sampě, sat, satwa* ◊ NDOL², ROT × KUM²
- SAR¹** [Et] *, „kámen“: *sar, sarna, sarně* ◊ STAR ◊ GONOD
- SAR²** [W] „tesat, rýt“, později „psát“: *sarat, sarmě* ◊ TEK
- SAR³** [QL] *, „řezat, opracovávat dřevo“: *sar-, sarat, sarapenda, saratwa, sarma* ◊ STAB
- SARAK** ◊ SRĶR [QL] *, „tělo, maso“: *sarco, sarcuva, sarqua* ◊ SRAW
- SAT** [VT42] „místo, přirozeně či uměle vymezený prostor“, též „doba, určené období, časový úsek“; „vyznačovat, dělit“: *asta, sat-, satya, -sta (canasta)* ◊ NEK⁵
- SATAR** [PE17] „důvěra, věrnost, stálost“: *astar, sarta, sarto, satar* ◊ BORON
- SAW¹** [PE17] „odporný, hnusný, hanebný; špatný, zlý, bídný“: *sau- (saucarya), saura, Sauron, sōa* ◊ THAW ◊ SRUG
- SAW²** [QL] *, „pes“: *saulě, savanda, savar* ◊ GRAW, KHUG

- SE** [VT48] zájmenný kořen 3. osoby j. č.: *eryě*, *-ryě*, *-s*, *se* ○ SA, TE
- SED** [W], Et „klid, odpočinek“: *senda*, *ser-*, *sérě* < ESED ○ KHAW², KWILID, RU3
- SELED** « SEL-D [Et] „dítě“: *selda*, *seldě*, *seldo*, *Tin-dómerel* ○ KHIN
- SER** [Et] „milovat, mít rád“ (o přátelství): *-ser*, *sermě*, *sermo*, *seron* ○ MEL, NIL
- SEREK** [PE17] „krev“: *sercě* ○ JAR
- SI** [Et, PE17, VT48] ukazovací kořen „toto, zde, nyní“: *sí*, *siě*, *símen*, *sitě* ◁ SIN × TA¹
- SIK** [Et]: *sicil* „dýka, nůž“
- SIL** [Et, QL] „stříbrný svit“: *silma*, *Silmaril*, *silmě*, *silwin* ◁ SILIP ○ GIL, RIL, THIL
- SILIP** [Et] ▷ SIL: *Silpion* } Rozšířený kořen vznikl pod vlivem kořene KJELEP.
- SILIT** « SĪTL [QL] * „třídít, přesívat“: *silta*, *siltina*
- SIN** [PE17] ▷ SI ukazovací kořen: *sin*, *sinya*
- SINIK** « SINI [QL, VT40*] „nerost, ruda, draho-kam“: *sinquě*, *sinquelě*, *sinquina* ○ SINIT
- SINIT** « SNTYŇ [QL] „třpytit se“: *sintil*, *sintilis*, *sintya-* ○ SINIK ○ RIL
- SINĜ** « SIDI [QL] „sůl“: *singě*, *singwa*
- SIP** [QL] „hvízdát, pískat“: *sip-*, *simpa*, *simpetar*, *simpina*, *simpisě* ○ KWIN²
- SIR** [Et, QL] „téci, plynout“: *sir-*, *sírě*, *siril*, *sírima*, *siry-a-* ○ KEL, NEN, UL
- SIS** [VT46] ○ SUS
- SISIT** « SŠTYŠ [QL] * „bolet, hnisat“: *sistina*, *sistya-* ○ OŇG
- SITH** « SISI [QL] „sežehnout, opálit“: *sis-*, *sisin* ○ US
- SIW** [Et] „vzrušovat, pobízet“: *siulě* ○ KHOR
- SJAD** [Et] „rozseknout, rozetnout“: *hyando*, *hyar-*, *hyatsě* ○ KIR, PHALAK, RIS } QL má HVAŘA „rozrýt“.
- SJAL** [Et]: *hyalma* „mušle, lastura“
- SKAL**¹ [PE17, Et] „stínit, halit, ukrývat před světlem“: *halda*, *halya-* ○ × KAL ○ NDUL, PHAN¹, WATHAR
- SKAL**² [Et] „rybka“: *hala*, *halatirno* ○ LIW
- SKAR** [Et] „trhat, rvát“: *harna*, *harwě* ○ NARAK
- SKAT** [Et] „rozlomit“: *hat-*, *terhat-* ○ RAK¹
- SKEL** [Et] * „kůže“: *helda*, *helma*, *helta-*
- SKIL** [Et] „dělit“ ○ KIL
- SKOL** [PE17] „zavřít“ ○ KHOL
- SKOR** [PE17] „hrubý, pokažený, nesouměrný“ ○ × KOR
- SKJAP** [Et, VTe] * „bota“: *hyapat* } Etymologie, jak byly vydány v LR, překládají slovo *hyapat* jako „pobřeží“. Badatelé se však shodují na tom, že je to špatně přečteno a má to být „bota“ (v angličtině „shoe“ místo „shore“). Podobné slovo je v QL odvozeno od kořene SAJAP.
- SKU** [PE17] „klít, proklínat“ ○ KHU
- SKWAR** [Et] „ohnutý“: *hwarin*, *hwarma* ○ RAG, RAJAK
- SLAS** [PE17] „ucho“: *hlar-*, *hlas* ○ LAS²
- SLIG** [Et] * „pavouk, pavučina“: *lia*, *liantě*, *líně*, *Ungoliantě* ○ LI²
- SLIN** [Et] „jemný“: *linda* (& LIN), *linta-* ○ MIL² } V QL uveden jako LINI.
- SLIW** [Et] „chorý, bledý“: *laiwa*, *lívě* ○ LEW, KWAM, KWOL
- SLOJ** [PE17] „jed“: *hloima*, *hloirě*, *hloirěa*, *hloita-* ○ SAG
- SLOK** [PE17*] „plaz, had, červ“: *hlócě* ○ LOK
- SLON** [PE17, VT48] „zvuk“: *hlón*, *hlóna*, *hlonítě*, *ohlon* ○ LAM, OM
- SLUK** [Et] „polykat“ ○ LAK²
- SLUS** [Et] „šeptat“: *lussa-*, *lussě* ○ SRUS ○ KWIS
- SMAG** [Et] „špína, poskvrna“: T. ○ WA3
- SMAL** [Et] „žlutý“: *ambalě*, *ammalě*, *malda*, *malina*, *malo*, *malwa* ○ MAL²
- SNAR** [Et] „vázat“: *narda* ○ NUT, RAP
- SNAS** [Et] * „špička, ostrý konec“ ○ NAS
- SNEW** [Et] „zaplést, chytit do pastí“: *neuma* ○ REM
- SNUR** [Et] „kroutit“: T. ○ RIK¹
- SOK** [VT39, QL] „pít, lokat“: *soica* ○ SUK¹ ○ JUL¹
- SOL** [QL, Et] * „příboj“: *solmě*, *Solonyeldi*, *solor* ○ PHAL¹
- SOŇ** [PE17]: *songa* „dutina ústní“ ○ OP, PEŇ
- SOT** [WJ] „chránit, bránit, krýt“ < OSOT ○ THUR
- SOW** [QL] „mýt se“: *sauně*, *sausa*, *sov-*, *sovallě*, *sovalwa* ○ ALU, POJ
- SPAJ** [Et] „pohrdat“: *faica*
- SPAL** [VT46] „pěna“ ◁ SPALAS ○ PHAL¹
- SPALAP** [H.F.*] „šlehat, bičovat“: *falampa, **falpa-* ○ PALAP
- SPALAS** [VT46] ▷ SPAL ○ PHALAS
- SPAN**¹ [Et, VT46] „bílý“: *fána*, *fanya*, *fanyarě* ○ PHAN² ○ LOS², NIKW } PE17 píše jako FAN a upřesňuje význam: týká se zejm. barvy (odraženého světla) oblaků, sněhu, mlhy.
- SPAN**² [PE17] „skrývat, halit“ ○ PHAN¹ } Kořeny SPAN² a PHAN² jsou zřejmě výsledkem Tolkienovy nerozhodnosti ohledně přesné podoby těchto splývajících kořenů.
- SPANAG** [Et] * „vousy“: *Andafangar*, *fanga*
- SPAR**¹ [Et, PE17] „lovit, pronásledovat“: T. ○ ROJ¹
- SPAR**² [VT46] „rozprostřít, nastlat, rozsypat“: *fára*, *farma* ○ RED¹ × KOM¹
- SPIN** [PE17, Et] „kadeř, vlas; jemné vlákno“: *findě*, *findilě*, *fině*, *ipsin* ○ PHIN² ○ LOKH, PHAS, TIL²
- SRAB** [PE17] „divoký, nezkrocený“, odtud často „prudký, surový, nepřátelský (k elfům a lidem)“: *hráva*, *hravan* ○ RAB ○ RAW
- SRAG** [PE17] „velmi obtížný, nešikovný“: *hrai-* (*hraicně*), *hrai-a*, *hranga* ○ DER², GUR

- SRRAW** [PM] *,tělo, maso“: *hravan, hrávě, hröa, Mirröanwi* ◊ SARAK × PHAJ¹
- SRIP** [Et] „škrábat“: *T.* ◊ NJATH
- SRIS** [PE17] „sníh“: *hrir-, hrissë, hristil* ◊ GOLOS, LOS²
- SRON** [PE17] *,hmota“: *hrón, hrondo* ◊ RON²
- SROT** [PM] „hloubit, kopat, tunelovat“: *hróta* ◊ ROT
- SRUG** [PE17] *,zlý“: *hrúa, hrúya* ◊ OK, SAW¹
- SRUS** [Et] „šeptat“: *T.* ◊ SLUS
- STAB** [Et] kořen pro tesařskou práci: *sambë, samna, samno, -san* ◊ PAN, SAR³
- STAG** [Et] „tlačit, stlačovat“: *sanga* ◊ THAG ◊ KWAR
 } QL má SADA.
- STAK** [Et] „rozdělit, vložit“: *sanca* ◊ KIL
- STAL¹** [PE17] „silný“: *Astaldo* ◊ STALAG ◊ STEL
- STAL²** [Et] „příkrý“: *T.*
- STALAG** [Et] ▷ STAL¹ „pevný, statný, statečný“: *T.*
 ◊ BER, TULUK
- STAN** [Et, VT46] „určit, ukázat, rozhodnout“: *sanda, sanya, sanyë*
- STAR** [Et] „tuhý“: *sara* ◊ STARAN ◊ SAR¹ ◊ DOR, TARAG
- STARAN** [Et] ▷ STAR: *T.*
- STEL** [WJ] „zůstat pevný“: *selma* ◊ ESTEL ◊ STAL¹
 ◊ BOR × WAR
- STEN** [PE17] „zkrátit, omezit, stěsнат“: *senna*
 ◊ STIN × TAJ
- STIN** ◀ STINTÄ [Et] „krátký“: *sinta* ◊ STEN × ANAD
- STOL** [PE17] „přílba“: *castol* ◊ KHAR
- STUD** [VT46, Et] „základ“: *sunda, sundo* ◊ SUD
 ◊ SULUK, TALAM
- SU** [PE17, VT47] kořen pro zvuk větru ◊ SUR, SUS
 ◊ THU } QL uvádí SUHYU, SUHU, SUFU.
- SUD** [Et] „základ“ ◊ STUD
- SUG** [Et] „pít“: *súlo* ◊ SUK¹ ◊ JUL¹
- SUK¹** [Et] „pít“: *suc-, suhto, sungwa* ◊ SOK, SUG
 ◊ JUL¹
- SUK²** [QL] *,pryskyřice“: *súcë, suhtë, sutil, su-xina*
- SULUK** [Et]: *sulca* „kořen, zejm. jedlý“ ◊ STUD
- SULUP** ◀ SĪPL [QL] *,polévka“: *sulpa* ◊ SALAP
- SUR** [PE17] ▷ SU: *súřë* ◊ SUS ◊ THU, WAJ²
- SUS** [Et] ▷ SU „syčet“: *surya* ◊ SIS, SUR
- SWAD** [Et]: *hwan* „houba“
- SWES** [Et] zvuk foukání n. dýchání: *hwesta*
 ◊ PUTH, THU
- SWIN** [Et] „vířit, kroužit“: *hwindë, hwinya-*
- T**
- TA¹** [Et, PE17, QL] ukazovací kořen „to, tam, tehdy“: *ta, tana, tanna, tar* ◊ TAN², TAS ◊ EN²
 × SI
- TA²** [VT48] zájmený kořen 3. osoby množného čísla: *-t, ta* ◊ SA, TE
- TAG** [PE17] ◊ TA3, TAJ
- TA3** [Et, PE17, QL] „vysoký, vznešený“: *tár, tára, tári, tárië, tarquesta* ◊ TAG, TAJ ◊ AR¹, BARAD, OR } WJ jako asi jediný ze známých zdrojů tento kořen zavrhuje a uvádí místo něj TAR.
- TAJ** [Et, VT39, PE17] „natahovat, prodlužovat“: *tailë, taina, taita-* ◊ TAG, TA3 ◊ ANAD × STEN
- TAK** [Et, QL] „upevnit“: *ataquë, peltas, tac-, tanca, tancil, tangwa, taxë* ◊ PAN
- TAL** [Et] „noha“ (od kotníku dolů), [QL] „podpírat“: *tál, tallunë* ◊ TALAM ◊ POT, RUN¹
- TALAM** [Et] ▷ TAL „podlaha, země, základ“: *talan* ◊ STUD
- TALAT** [Et] „nahýbat se, sesouvat se“: *Atalantë, atalta-, talta* ◊ DAT } QL má v podobě TĪTĪ.
- TAM¹** [Et] „klepat“, [QL] „tlouci; kovat, vytavovat“: *tam-, tamba-, tambaro, tambë, tambin, tambina, tamin* ◊ DAM ◊ PET, TOŇG
- TAM²** [PE17] „postavit, sestrojít“: *taman, tamma, tamo (ontamo, sintamo)* ◊ TAN¹ } Oba kořeny TAM nějak směřují ke kovářské práci, vycházejí ale odjinud. Tento se zdá být spíše jiným zněním TAN¹.
- TAN¹** [Et, PE17] „dělat, vytvářet, vyrábět (pomocí nástrojů“: *centano, tano, tanwë, Tintánië* ◊ TAM² ◊ KAR
- TAN²** [PE17] ▷ TA¹ „znamenat, ukazovat“: *tanna, tanwa* ◊ TAS, TEŇ¹
- TAŇG¹** [Et] onom.: *tango* ◊ TIŇG, TOŇG ◊ KWIŇG
- TAŇG²** ◀ TADA [QL] „dotýkat se, sousedit“: *tangë* ◊ AD¹
- TAP** [Et] „zastavit“: *tampa, tap-, tapta* ◊ DIL, PUT
- TAR¹** [PE17] „stát“: *tar-* ◊ THAR² ◊ TJUL, TOL² } Ve WJ s významem „vysoký“, viz TA3.
- TAR²** [QL] *,křížit“: *tar-, tarna, tarwë, tarwesta* ◊ THAR¹
- TARU** ◀ TARA [QL] *,roh“: *taru, tarucca, tarucco, Taruhtarna* ◊ TARAK ◊ TIL¹
- TARAG** [Et] *,tuhý, nepoddajný“: *tarya* ◊ DOR, STAR
- TARAK** [Et] „roh (zvířecí)“: *tarca* ◊ TARU
- TARAKU** ◀ TRQR [QL] *,sušit, uchovávat“: *tarqua-, tarquin*
- TARAM** [QL] „bít, bušit“: *tarama-, tarambo, taran, tartan* ◊ DARAM ◊ DAM
- TARAS** [Et] *,obtěžovat“: *T.*
- TAS** [VT47] ▷ TA¹ „ukazovat, označovat, vytýkat“: *lepetas, tassa* ◊ TAN², TEŇ¹
- TAT¹** [UT*] „táta“: *tata* ◊ AT¹ × MAM
- TAT²** [VT42, Et] „dva“: *tanta, tatya-* ◊ ATAT ◊ AT²
- TATHAR** [Et, PE17] „vrba“: *tasar, tasarë*
- TAW** [VT39, PE17] „dřevo“: *tauca, taurë* (& TUR¹), *tautamo, táva, föa, toina* ◊ TAWAR
- TAWAR** [Et] ▷ TAW „dřevo, les“: *taurë* (& TUR¹), *taurina, tavar, tavaril, tavaron*

- TE** [VT48] zájmenný kořen 3. osoby množného čísla: *-t, te* ○ SE, TA²
- TE3** 1. [Et] „čára, směr“ 2. [QL] „táhnout“ } Změněno na TEŇ².
- TEK** [Et, PE17, QL] „dělat značky, psát či kreslit (značky, písmena)“: *tec-, tecco, tecil, tehta, tencelě, tengwa, tengwanda, tengwě, tengwesta* ○ SAR² } Jiný původ slova *tengwa* je pod TEŇ¹. V tomto slově mohou docela dobře splývat oba kořeny.
- TEL**¹ [WJ] „zakončovat, uzavírat“: *tel-, telda, Telerí, telma, telya-* ◁ TELU ○ KJEL¹ ○ MET } Viz též pozn. k TELES.
- TEL**² [Et, QL] „zakrývat, zastřešovat“: *telmě, telta-* ◁ TELU ○ TOP, TUP
- TELU** [W], [Et] ▷ TEL¹, TEL² „zastřešovat“: *telumě, Telumehtar*
- TELEK** [Et] „kmen, stonek, noha“: *telco* ○ TULUK
- TELES** [Et] „ten úplně vzadu“: *tella, tellě* ○ KJEL¹ } Odtud i *Telerí*, ale celý kořen byl později nejspíše zkrácen na TEL¹.
- TEN**¹ [QL] „dotýkat se, cítit“: *tendě, tendilě, tendilěa, tentil, tentima, tenya-* ○ AP¹
- TEN**² [PE17] „směr“: *tenna* ○ TEN² ○ MEN
- TEŇ**¹ [W], [VT39, PE17] „označovat, znamenat, ukazovat“: *těa-, tengwa, tengwě, tengwelě, tengwesta* ○ TAN², TAS } Viz též kořen TEK.
- TEŇ**² [Et] „směr, čára, řada“: *těa, téma, téra, tiě* ○ TEN² } Přepsáno z TE3.
- TEPH** ◀ TEEF [QL] „nenávidět“: *atempa, tempě, tev-, téviě, tevin* } Platnost některých hláskových změn ve slovech není zcela jistá.
- TER** [Et, QL, PE17] „probodnout, proniknout“: *ter, terě, teren, terenwa, teret, tereva* ◁ TERES ○ THER
- TERES** [Et] ▷ TER: *terra*
- THAG** [VT43] „tlačit, utlačovat, drtit“: *sahta-, sahtiě, úsahtiě* ○ STAG ○ KWAR, MAL¹
- THAN** [PE17] „zapálit, rozsvítit“: *T.* ○ TUS²
- THAR**¹ [Et, PE17] „přes, za, napříč“: *T.* ○ TAR² ○ LAŇ
- THAR**² [WJ] „vysoký (n. dlouhý) a štíhlý“: *T.* ○ TAR¹ ○ DEN¹
- THAR**³ [PE17] „síla, energie“: *T.* ○ WEG
- THAW** [PE17] „zapáchat“: *saura* ○ SAW¹ ○ ŇOL
- THE** [Et] „vidět; vyhlížet, vypadat“: *T.* ○ KEN
- THEL** [Et] „sestra“: *osellě* ◁ THELES ○ NETH¹ × TOR¹
- THELES** [Et] ▷ THEL: *seler*
- THER** [PE17] „šít“: *Serindě* ○ TER ○ NEM
- THIL** [Et, PE17] „stříbrný svit“ ◀ ITHIL ○ GIL, RIL, SIL
- THIN** [Et, W], [PE17] „šedý, bledý“: *sinda, Sindar, sindě, sinta-, sinyě* ○ TIN } Viz též WINID.
- THON** [Et] „borovice“: *T.* } Zdá se, že PE17 předpokládá spíše tvar (STON).
- THOR** [Et] „řítit se dolů“: *T.* ◁ THORON ○ RIP¹
- THORON** [Et] ▷ THOR „orel“: *sorně, sornion, soron, Sorontar*
- THOS** [PE17] „děsit, lekat; děsit se“: *sorya-, sossě, sosta-* ○ GOS, ŇGUR²
- THU** [Et] „foukat, dýchat“: *súlě, Súlimo, sūrě, súya-* ○ SU ◁ THUS ○ PUTH, SUR, SWES, WAW
- THUR** [Et] „oplotit, obklopit, ukrýt, hlídat“: *T.* ○ PAD, PEL¹, SOT
- THUS** 1. [Et, VT46] ▷ THU „zápach“ ○ ŇOL 2. [PE17] „zlá temnota, mlha“: *saura, Sauron* ○ PHUJ } Pozdější zdroj odvozuje *Sauron* od saw¹.
- TIK** [Et] „tečka, bod“: *amatixě, fixě, unufixě* ○ PIK, TIT
- TIKW** [QL] „tát“: *ticu-, tiquilě, tiquilin, tiquilinděa* ○ TIP
- TIL**¹ [Et] „špička, roh“: *neltil, tildě, Tilion* ○ EK¹, NAS, NEK¹, TARU
- TIL**² [QL] „vlas, chlup“: *til, filinya, fillě* ○ PHAS, SPIN
- TIN** [Et, PE17, QL] „jiskřit, blýskat se stříbrnými n. bledými paprsky“: *tinda, tindě, tindómě, Tindómerel, tingilindě, tingilya, tin-, tinta-, Tintallě, tintin-, tinwě* ○ THIN ○ MBIRIL
- TIŇG** [Et] onom.: *tinga-, tingě* ○ DIŇG, TAŇG¹, TOŇG
- TIP** [QL] „drobné kapky, déšť“: *timpa, timpě, timpina, timpině, timpiněa* ○ LIP, TIKW
- TIR** [Et, QL, PE17] „sledovat, střežit, pozorovat“: *halatirno, tir-, tirinwa, tirion, tirissě* ○ KEN
- TIT** [Et]: *titta* „malý, drobný“ ○ TIK ○ NIK, PIK × ALAT
- TIW** [Et, QL] „tlustý, silný“: *tiuca, tiuco, tiurě, tiusima, tiuta-, tiutalě, tiuya-* ○ PHAB
- TJAL** [Et, QL] „hrát (si)“: *tyal-, tyalangan, tyaliě*
- TJET** [QL] „kojit“: *tyetsě*
- TJOS** [QL] „kašlat“: *tyos, tyosta-* ○ KHOT¹
- TJUK** [QL] „žvýkat“: *tyuhta-, tyus, tyustyuhta-*
- TJUL** [Et] „stát zpříma“, [QL] „vysoký“: **tyul-, tyulma, tyulta-, tyulussě* ○ RAT¹, TAR¹, TOL²
- TJUR** [QL] „srazit se“ (o mléce): *tyur, tyurda*
- TOL**¹ [Et, QL] „ostrov“: *tol* ○ LON¹
- TOL**² [VT47] „stát, tyčit se (nad okolními objekty)“: *taltol, tolyo* ○ TAR¹, TJUL
- TOLOD** [VT42, 48] „osm“: *tolděa, toldo* ○ TOLOT
- TOLOT** [Et] „osm“: *toltěa, toltó* ○ TOLOD
- TOŇG** ◀ TODO [QL] „bít kladivem“ (onom.): *tonga, tongar* ○ TAŇG, TIŇG ○ NDAM, TAM¹
- TOP** [Et] „kryt, střecha“: *top-, tópa* ○ TUP ○ TEL²
- TOR**¹ [Et] „bratr“: *otornassě, otorno, toron* ○ KHAN² × THEL
- TOR**² [PE17] „tajit, skrývat“: *T.* ○ MUJ, PHO3
- TOW** [Et] „ovčí vlna“: *tó, tóa, tóallě, tóalůmě* } Zřejmě nahrazuje kořen ow z QL.
- TUB** [Et, QL] „hluboký“: *tumbo, tumna, Utumno* ○ NUR¹ } QL uvádí ve tvaru TUM(B)U.
- TUG** [Et] „sval, šlacha“: *tunga, tuo*

TUJ [Et, QL, VT39] „klíčit, rašit“: *tuia-*, *tuilë*, *tuilindo*, *tuima*, *tuíta-* ◊ KUJ ◊ LAW, LO3
TUK¹ [Et, QL] „táhnout, přinášet“: *tuc-* ◊ LUK¹
TUK² [QL] patrně kořen pro druhou mocninu základu číselné soustavy: *tuxa*
TUL [Et] „přicházet, přibližovat se“, [QL] „nést, přinášet; pohybovat se, přicházet“: *entullessë*, *tul-*, *tulma*, *tulta-*, *tulwë*, *tulya-* × WAN²
 { Podle QL je navíc pův. význam „podpírat, nést“, což by ukazovalo na ◊ TULUK.
TULUK [Et, QL] „pevný, silný“: *tulca*, *tulco*, *Tulkas* (lidová etymologie), *tulunca* ◊ TELEK ◊ BEL, POLOD, STALAG
TUM ◊ TUMPU [Et] „hrb“: *tumpo* ◊ TUN ◊ KUP
TUN [Et] „kopec, návrší“: *tunda*, *tundo* ◊ TUM ◊ KUB, MBON
TUP [PE17, Et, QL] „zakrývat“: *tup-*, *tupsë* ◊ TOP ◊ TEL²
TUR [Et, PE17, QL] „moc, síla, nadvláda, vítězství; ovládnout, dobýt“: *taura*, *tur-*, *Turambar*, *túřë* ◊ TURUK ◊ BELEK, KHER
TURUK [PE17] ▷ TUR: *turco*
TURUM [Et]: *turma* „štit“ ◊ MBATH
TUS¹ [Et] „keř, nízký strom“: *tussa*
TUS² [QL] „zapálit, vznítit“: *turu*, *turúva*, *tustima*, *tusturë*, *tusturin* ◊ US ◊ THAN

U

UB¹ [Et] „oplývat“: *úvë*, *úvëa* ◊ UM² ◊ RIM¹ × PEN¹
UB² [VT48] „uvažovat, brát v úvahu“, v quenijštině „zamýšlet, mít záměr“: *-uva*, *úvië* ◊ NIR
UG¹ [Et] { GU záporný kořen: *u-*, *ú-*, *úva* ◊ AB, AL², UM¹ { Viz též pozn. ke koř. GU.
UG² [VT43] „nemít rád“: *úra* ◊ UK ◊ NATH
UJ [Et] „mořská rostlina“: *uilë*, *Uinen*
UK [VT48, PE17] „hnusný“: *ulca* ◊ OK, UG²
UL [Et, QL, PE17] { LU¹ „lít se, proudit“, [WJ] „vylévat“: *úlëa*, *ulmë*, *Ulmo* (lidová etymologie), *ulundë*, *ulya-* ◊ JUL¹ ◊ KEL, SIR
ULUG [Et] „strašný, ohavný“: *ulundo* ◊ Daj³
ULUM [QL*] „velbloud“: *ulumpë*, *ulumpingwë*, *ulun*
UM¹ [Et, QL] { MU záporný kořen: *um-*, *úmëa* ◊ AB, AL², UG¹
UM² [VT48, PE17] „oplývat“: *um-*, *umba*, *úmë*, *úmëa* ◊ UB¹ ◊ RIM¹
UN [Et, PE17] { NU „dole, dolů, pod“: *un-*, *undu*, *unu-* (*unutixë*) × AM²
UNUK [Et] „dutý“: *unca-*, *unqua*, *unquë* ◊ NAB, ROT
UŇG [Et] „temnota, hluboký stín“: *ungo*, *Ungoliantë*, *ungwë* ◊ LUM, PHUJ
UR¹ [Et, QL, PE17] „žár, horko“: *aurë*, *úr*, *uruitë*, *úruva*, *uruvoitë*, *urwa* ◊ US ◊ NAR¹, RUJ,

SA3 { Tento kořen byl v Etymologiích vyškrtnut, ale nepochybně je platný.
UR² [Et] „velký, široký, rozlehlý“: *úra* ◊ Daj²
URUN [PM] > RUN² „měď“: *urun* ◊ URUS
URUS [VT41] > RUS¹ „měď“: *urus* ◊ URUN
US [QL] „oheň“: *urna*, *urya-*, *usta-* ◊ UR¹, TUS² ◊ USUK ◊ NAR¹, SITH
UTH ◊ USU [QL] „dostat se ven, uniknout“: *us-*, *uswë*
USUK [Et] ▷ US „výpary, kouř“: *usquë*

W

WA¹ [PE17, Et] kořen pro zvuk větru ◊ WAJ, WAW { QL má *ewā*.
WA² [PE17] { AW¹ „pryč“: *va* ◊ WAN²
WA3 [Et] „znečistit, poskvřnit“: *vahata-*, *vára*, *vaxë* ◊ SMAG × POJ
WAJ¹ [QL, Et] „ovíjet, obklopovat, halit“: *vailë*, *vaima*, *vaimata-*, *vainë*, *vainolë*, *vaita-* ◊ WEJ ◊ KHAP², LAP¹, PHAN¹
WAJ² [PE17] ▷ WA¹ „foukat, vát“: *vailë*, *vailima*, *vaiwë* ◊ SUR, WAW
WAL [PE17] „emoce, cit, pohnutí citů“: *awalda*, *walmë* ◊ GWAL
WAN¹ [PE17, WJ] „bledý, světlý – zejm. o vlasech“: *Vána*, *vanessë*, *vanima*, *vanya*, *Vanyar* { Sekundární význam „krásný“ se vyvinul splynutím s kořenem BAN.
WAN² [Et] ▷ WA² „odejít, ztratit se, zmizet“: *vanna*, *vanwië*, *vanya-* ◊ LED × TUL { Pozdější zdroje s tímto kořenem asi nepočítají, odvozují přímo od AW¹, WA².
WAN³ [Et] „husa“: *ván*
WAR [Et, VT46] „vzdát, nevydržet, zradit“: *T.* ◊ DAB × BOR, STEL
WATH [VT42, Et] „stín“: *ausa* ◊ WATHAR ◊ MBATH ◊ Daj¹
WATHAR [VT42] ▷ WATH „halit“: *vasar*, *vasarya-* ◊ PHAN¹, SKAL¹
WAW [PE17, Et] ▷ WA¹ „foukat“: *vaiwa* ◊ THU, Waj²
WE¹ [*] zájmenný kořen 1. osoby mn. č.: *-lwë*, *-ngwë*, *we* ◊ ME
WE² [PM] { EW „osoba“: *vëra*, *-wë* (*Finwë*) ◊ WE3 ◊ MO¹ { Jiné vystvětlení přípony *-wë* viz WEG¹.
WEB ◊ GWEVE [QL]: *wembë*, *wembil* „červ“
WED [Et] „poutat“: *vëřë* ◊ NUT { Další odvozená slova (*vesta*, *vestalë*) v důsledku hláskových změn splynula se slovy od BES a ve významu kořene WED se nepoužívají. [Et]
WEG¹ [PE17, Et] „mužství, (mužná) síla, energie“: *vëa*, *vëaner*, *vëassë*, *vëo*, *vië*, *-wë* (*Finwë*) ◊ NER, THAR³ { Jinde se přípona *-wë* odvozuje od základu WE², WE3.
WEG² [PE17] „žít, být aktivní“: *vehhtë*, *vëo* ◊ KOJ { Další z výsledků snahy o zakořenění koncovky *-wë*.

- WE3** [PE17] ▷ WE² „osoba“: *-wë (Finwë)*
- WEJ** [Et] „vinout, tkát“: *Vairë* ◊ WAJ¹ ◊ LAN², RIG
 { Jméno Valië se jinde odvozuje od kořene WIR¹
 téhož významu.
- WELU** ◀ VELU [QL] „rozvinout“: *veluntë* ◊ PAT¹
- WEN¹** [Et, PE17, QL] „dívka, panna“: *vënë, ve-
 nessë* ◊ WENED ◊ NETH¹ { Viz též komentář ke
 kořeni GWEN.
- WEN²** ◀ VENE [QL] „tvarovat, dlabat“: *venë, venta-
 , venwë* ◊ KAT
- WENED** [Et, PE17] ▷ WEN¹: *vendë, vendelë, -wen
 (Arwen)*
- WET** ◀ VETE [QL] * „brada“: *veltë, venta*
- WID** ◀ GWIDI [QL] * „tkát“: *winda, windelë, wistë*
 ◊ WIG², WIR¹ ◊ WEJ, LAN²
- WIG¹** [Et, QL] * „pěna, vodní tříšť“: *wingë, Win-
 gilot* ◊ PHAL¹, ROS¹
- WIG²** [VT42] „tkát“ ◊ WID, WIR¹ ◊ WEJ, LAN²
- WIL** [Et, QL] „letět, vznášet se ve vzduchu“: *vil-
 vilma, wilwarin* ◊ RAM¹, WIS¹ { QL má VILI a
- GWILI.
- WIN** [PE17, VT46] „nový, čerstvý, mladý“: *vínë,
 vinya* ◊ WIR² ◊ KEW¹
- WINID** [Et, VT46] * „šedomodrý“: *vinda-, vindë,
 vinyë* { Tolkien tento kořen zrušil (a nahradil
 asi kořenem THIN), ale snad si můžeme dovolit
 jej exhumovat.
- WIR¹** [PE17, VT39] „tkát“: *Vairë* ◊ WIG², WID { Ety-
 mologie toto jméno odvozuje od základu WEJ.
- WIR²** [VT46] „nový, čerstvý, mladý“: *virië, virya*
 ◊ WIN ◊ GWEN, NETH¹
- WIS¹** [Et]: *vista* „vzduch“ ◊ WIL
- WIS²** [PE17] „měnit, posouvat“: *inwis, virya-,
 vista-* ◊ PERES
- WO** [W], Et, PE17] slovní základ pro spojení dvou
 věcí či skupin do páru n. celku; „dohromady“ – o věcech seskupených, ale ne fy-
 zicky spojených: *o- (omentië), ó- (ósanwë),
 uo* ◊ JO